

ΕΙΣ ΑΠΟΛΛΩΝΑ, ὕμνος ὁμηρικός

μετάφραση καὶ ἐπιμέλεια
Γιάννη Τριτσιμπίδα

ΣΤΟΝ (ΔΗΛΙΟ) ΑΠΟΛΛΩΝΑ

- 1 Τόν Ἀπόλλωνα φέρνω στό νοῦ καί δέν ξεχνῶ, τό μακροβόλο,
πού κι οἱ θεοί τόν τρέμουνε σάν φτάνει στ' ἀνάκτορο τοῦ Δία,
κι ὅλοι εὐθύς σηκώνονται ἀπό τὰ ἔδρανα καθῶς σιμώνει
καί τ' ἀστραφτερά τόξα του τεντώνει **1**.
- 5 Μόνο ἡ Λητώ στόν φιλοκέραυνο πλάϊ το Δία μένει.
Τή χορδή χαλαρώνει καί τήν φαρέτρα σφαλεῖ.
Μέ τά χέρια της ἀπ' τούς ρωμαλέους ὤμους τό τόξο κατεβάζει
καί τό κρεμᾶ στοῦ πατρικοῦ κίονα πάσσαλο χρυσό
καί σέ θρονί τόν ὀδηγεῖ.
- 10 Κι ὁ πατέρας καλωσορίζοντας τόν ἀγαπημένο γιό
νέκταρ τοῦ δίνει σέ κύπελλο χρυσό.
Τότε καθίζουν ὀλόγυρα κι οἱ ἄλλοι θεοί.
Καί χαίρεται ἡ σεβαστή Λητώ πού 'καμε γιό τοξοφόρο καί ἰσχυρό.
- 14 Χαῖρε Λητώ μακαριστή, πού γέννησες τέκνα λαμπρά
τόν ἀνακτα Ἀπόλλωνα καί τήν τοξεύτρα Ἄρτεμη **2**
αὐτήν στήν Ὀρτυγία καί κείνον στήν πετρῶδη Δήλο,
πλαγισμένη σέ ὄρος ψηλό, στόν Κύνθιο λόφο
δίπλα σέ φοινικιά, στά ρεῖθρα τοῦ Ἴνωποῦ.
- 19 Μά πῶς νά σέ ὑμνήσω πολυτραγουδισμένε μου;
Χάρη σέ σένα Φοῖβε ἔγινε ἡ ὠδή κανόνας παντοῦ **3**
στή στεριά τή δαματοτρόφα καί στά νησιά.
- 22 ἼΣενα πού τέρπουν οἱ βίγλες κι οἱ ἀκροκορφές **4**
καί τῶν ψηλῶν βουνῶν οἱ ποταμοί στή θάλασσα σάν πέφτουν
κι οἱ ἀκτές στό κύμα πού ἀκουμποῦν,
καί τά λιμάνια τῆς θαλάσσης.
- 25 Χάρμα τῶν ἀνθρώπων!
Πῶς σέ γέννησε ἡ Λητώ σάν πλάγιασε στοῦ Κύνθου τό ὄρος
πάνω στό πετρόνησο, τή Δήλο τήν περίβρεχτη:
Μαῦρο κύμα ἀπ' τίς δυό μεριές ἔδερνε τή στεριά
κι οἱ ἄνεμοι σφυρίζαν.
ἼΑπό δῶ λοιπόν κινῶντας, βασιλεύεις σ' ὅλους τούς θνητούς.
- 30 Κι ὅσους ἡ Κρήτη ἐντός της ἔχει κι ὁ δῆμος τῆς Ἀθήνας **5**
καί τό νησί τῆς Αἰγίνας κι ἡ καραβοξακουσμένη Εὐβοία
κι οἱ Αἰγές, οἱ Εἰρεσίες,
ἡ παράλια Πεπάρηθος κι ὁ θρακικός ὁ Ἄθως,
τοῦ Πηλίου οἱ ἀκροκορφές κι ἡ Σαμοθράκη,
τῆς Ἰδης τά βαθύσκια ὄρη,
- 35 ἡ Σκῦρος καί ἡ Φώκαια,
τ' ἀπόκρημνο τῆς Αὐτοκάνης ὄρος,

ἡ Ἰμβρος ἡ καλοχτισμένη, ἡ Λῆμνος ἡ ὀμιχλώδης
 καί ἡ πανίερη Λέσβος, ἔδρα τοῦ Μάκαρος Αἰολίωνος,
 ἡ Χίος, ἡ εὐφορώτερη ἀπ' τὰ νησιά τοῦ πελάγους
 κι ὁ ἀπότομος ὁ Μίμας,
 40 τοῦ Κωρύκου τ' ἀκροβούνια,
 ἡ ἀχτιδοβόλα ἡ Κλάρος,
 τ' ἀπόκρημνο τῆς Αἰσαγέης ὄρος,
 ἡ Σάμος ἡ ὑδροηλή,
 τῆς Μυκάλης οἱ ἀπότομες κορφές,
 ἡ Μίλητος καί ἡ Κῶς, πατρίδα τῶ Μερόπων ἀνθρώπων
 ἡ Κνίδος ἡ ἀπόκρημνη κι ἡ Κάρπαθος ἡ ἀνεμόεσσα,
 ἡ Νάξος, ἡ Πάρος καί ἡ πετρώδης Ρήναια:
 45 τόσους τόπους ἰκέτευεν ἡ Λητώ κοιλοπονῶντας στὸν Ἐκηβόλο,
 ποιός θά θελήσει τοῦ γιουῦ της γενέτειρα νά γίνει.
 Τρομάζαν ὅμως πολὺ καὶ δεΐλιαζαν
 κι οὔτε κανεῖς τους τόλμαγε τὸ Φοῖβο νά δεχτεῖ, κι ἄς ἦσαν εὐφοροί.
 Μέχρι πού πάτησε στή Δῆλο ἡ σεβαστὴ Λητώ,
 καὶ ρώτησε βγάζοντας λόγια φτερωτά:
 51 " Ἄχ Δῆλος, δέ θά 'θελες νά γίνεις ἔδρα ἐσὺ τοῦ δικοῦ μου γιουῦ 6,
 τοῦ Φοῖβου Ἄπόλλωνα,
 καὶ πλούσιο ναὸ νά τοῦ ἰδρῦσεις;
 Κανένας ἄλλος δέν πρόκειται ποτέ νά σέ πλησιάσει
 οὔτε νά σέ προσέξει,
 55 κι οὔτε νομίζω πῶς θ' ἀποχτήσεις ποτέ βόδια πολλὰ ἢ πρόβατα,
 ἀλλ' οὔτε ἀμπέλια οὔτε καὶ τὰ μύρια φυτὰ θά φυτρώνεις.
 Ἄν ὅμως ἔχεις πάνω σου τὸ ναὸ τοῦ μακροβόλου Ἄπόλλωνα,
 οἱ ἀνθρώποι θά σπεύδουν ὅλοι μὲ ἑκατόμβες καὶ δῶ θά μαζεύονται.
 Καὶ τσίκνα ἀφθονη χωρὶς σταματημὸ ἀπ' τὸ λίπος θ' ἀνεβαίνει
 καὶ τοὺς κατοίκους σου θά τρέφουν ξένα χέρια
 κι ἄς εἶναι ἡ γῆ σου ἄγονη".
 61 Αὐτὰ εἶπε.
 Χάρηκε τότε ἡ Δῆλος κι ἀπάντησε:
 " Ἄλητῶ ἐνδοξώτατη, τοῦ μεγάλου Κοίου θυγατέρα
 μετὰ χαρᾶς μου θά δεχόμουν πάνω μου
 τοῦ μακροβόλου ἄνακτα τῆ γέννα.
 Γιατί παρὰ τὸ κακό μου ὄνομα στοὺς ἀνθρώπους,
 θά γινόμουν ἀμέσως πολυτίμητη.
 66 Μόνο Λητῶ μου, δέν στοὶ κρύβω,
 τρομάζω καὶ μὲ τῆ σκέψη.
 Λένε, ὁ Ἄπόλλων πολὺ ἀτίθασος πῶς θά 'ναι
 καὶ κρατερὰ θά πρυτανεύει στοὺς ἀθανάτους
 καὶ στοὺς θνητοὺς ἀνθρώπους πάνω στή ζωοδότρα γῆ.
 70 Γι' αὐτὸ καὶ γώ στοὶ νοῦ καὶ στήν ψυχὴ φοβᾶμαι
 μὴν, ἀντικρῦζοντας αὐτὸς ἐδῶ γιὰ πρώτη φορὰ τοῦ ἡλίου τὸ φῶς,
 τῆ νῆσο ἐπιτιμήσει,
 πού 'μαι βλέπεις πετρόσπαρτη,
 καὶ δίνοντας μιά μὲ τὰ πόδια μὲ τουμπάρει
 καὶ μὲ κλωτσήσει στῆς θαλάσσης τὰ πελάγη.
 74 Τότε ἐμένα τὸ μέγα κύμα γιὰ πάντα θά καταπιεῖ
 καὶ κείνος, ἄλλη γῆ θά βρεῖ τοῦ γούστου του γιὰ νά φτιάξει ναὸ
 καὶ ἄλλη δεντρόφυτα.

Χταπόδια στά θαλάμια μου καί μαῦρες φώκιες,
 ἀνενόχλητες ἀπό ἀνθρώπους, θά φωλιάζουν.
 79 Ἐν ὅμως, μεγάλη θεά,
 εὐδοκήσεις ὄρκο βαρὺ νά πάρεις
 πῶς πρῶτα ἐδῶ ἐκεῖνος ναό θά στήσει περικαλλῆ,
 χρηστήριον νά ἔναι τῶν ἀνθρώπων, κι ὅλης μετὰ τῆς οἰκουμένης,
 ἀφοῦ θά ἔναι πολυθύλητος...”.
 83 Αὐτά εἶπε, κι ἡ Λητώ τό μέγα ὄρκο τῶν θεῶν ὠρκίστη:
 Ἐμάρτυράς μου ἡ γῆς αὐτή κι ὁ εὐρύς οὐρανός πάνωθί μας,
 καί τό ἀργοκύλιστο τῆς Στυγός νερό,
 πού ἔναι ὁ μέγιστος κι ὁ δεινότατος ὄρκος στούς μακάριους θεούς.
 87 Ἐδῶ θέ νά ἔναι παντοτεινά τοῦ Φοῖβου ὁ βωμός ὁ εὐδιαστός
 καί τό τέμενος,
 καί σένα ἔξοχα θά τιμήσει πάνω ἀπ’ ὅλους”.
 Κι ἄμα ὠρκίστηκε καί ἀποτελείωσε τόν ὄρκο,
 ἡ Δῆλος καταχάρηκε γιά τοῦ μακροβόλου ἄνακτα τή γέννα.
 Ἐννέα μέρες τῆ Λητώ κι ἔννέα νύχτες
 ἀπέλπιδες ὠδίνες περυνιάζουν.
 92 Κι ὅλες οἱ μεγαλύτερες θεές ἦσαν ἐκεῖ παρούσες: **7**
 ἡ Διώνη κι ἡ Ρέα, ἡ Ἰχναία Θέμις κι ἡ πολύπαθη Ἀμφιτρίτη,
 κι ἄλλες ἀθάνατες,
 ἐκτός τῆς ἀσπροχέρας Ἥρας
 πού ἔμεινε στά μέγαρον τοῦ νεφεληγερέτη Δία.
 97 Μόνη ἡ Εἰλείθυια, ἡ μαμή, δέν τό ἔξερε,
 γιατί στίς ἄκρες καθόταν τοῦ Ὀλύμπου κάτω ἀπό σύννεφα χρυσά,
 ἀπό πρόνοια τῆς λευκοχέρας Ἥρας ἐμποδισμένη, λόγῳ ζήλειας,
 πού τέτοιο γυιό, τέλειο καί κρατερό,
 ἡ καλλιπλόκαμη Λητώ ἔμελλε νά γεννήσει.
 102 Τότε αὐτές, ἀπ’ τήν ὁμορφοχτισμένη νήσο
 τήν Ἴριδα στείλανε νά φέρει τήν Εἰλείθυια,
 τάζοντας μέγα περιδέραιο ἐννιάπηχο, μέ χρυσές κλωστές ὑφασμένο.
 Τήν ὀρμίνεψαν νά τήν καλέσει κρυφά ἀπ’ τήν ἀσπροχέρα Ἥρα,
 μήν τήν ἀποτρέψει πάλι μέ τά λόγια της νά ἴρθεϊ.
 107 Καί σάν τ’ ἄκουσε ἡ ἀνεμοπόδαρη, ἡ ταχεῖα Ἴρις
 ἄρχισε νά τρέχει καί γρήγορα τό διάστημα ὅλο διάνυσε.
 Καί φτάνοντας στῶν θεῶν τήν ἔδρα, τόν ἀπόκρημνο Ὀλυμπο,
 τήν Εἰλείθυια φώναξε εὐθύς ἔξω ἀπ’ τή θύρα τοῦ μεγάρου
 καί λόγια φτερωτά τῆς εἶπε,
 ὅσα παράγγειλαν αὐτές πού τά ὀλύμπια δώματα κατέχουν,
 113 καί τήν καρδιά της ἔπεισε μέσα στά στήθια.
 Ἔτσι κινήσαν καί περπατοῦσαν σάν φοβισμένες περιστέρες.
 Κι ὅπως στή Δῆλο ἡ μαμή πλησίαζε, ἡ Εἰλείθυια,
 οἱ πόνοι τή μάνα σφίξανε κι ἦτανε νά γεννήσει.
 117 Ἀγκάλιασε τό φοίνικα **8**,
 τό γόνα στήριξε στό μαλακό χορτάρι,
 μειδίασε ἡ γῆς ἀπό κάτω.
 Βγήκε τότε ἐκεῖνος πρός τό φῶς
 κι ὅλες μαζί ὀλόλυξαν οἱ θεές.
 120 Σέ λούσαν, Φοῖβε μου λαμπρέ,
 μέ γάργαρο νερό,
 ἀγνά καί καθαρά σέ νέο ὑφασμα λευκό, λεπτοῦφασμένο,

- σέ σπαργανῶσαν οἱ θεές
καί σέ χρυσή φασκιά τυλίξαν.
- 123 Κι οὔτε πού θήλασε ἡ μάνα τόν χρυσάριματ' Ἀπόλλωνα,
μόνο ἡ Θέμις νέκταρ καί ἀμβροσία θεϊκιά
μέ χέρια ἀθάνατα τοῦ πρόσφερε.
Χαιρόταν τότε ἡ Λητώ πού γέννησε γυιό τοξοφόρο καί ἰσχυρό.
- 127 Σάν καταβρόχθισες λοιπόν Φοῖβε μου τήν ἀθάνατη τροφή,
σπαρτάραγες.
Δέν σέ κρατοῦσαν ἄλλο οἱ χρυσές φασκιές
κι οὔτε δεσμά σ' ἐμποδίζαν
μόνο λύνονταν τά σπάργανα ὅλα.
- 130 Κι εὐθύς στίς ἀθάνατες μίλησε ὁ Φοῖβος Ἀπόλλων:
"Φίλη μου ἡ κιθάρα καί τά καμπύλα τόξα. **9**
Τοῦ Δία τήν ἀλάνθαστη βούληση στούς ἀνθρώπους θ' ἀποκαλύψω".
- 133 Εἶπε, καί περπάτησε τήν πολύδρομη τή γῆ
ὁ Φοῖβος, ὁ μακρυμάλλης, ὁ μακροβόλος
κι ὅλες οἱ ἀθάνατες θαμπώθηκαν **10**
κι ἡ Δῆλος ἔγινε χρυσή, τοῦ Δία κοιτάζοντας τό γόνο καί τῆς Λητοῦς,
χαρούμενη πού αὐτήν προτίμησε γιά σπιτικό του
ἀπό στεριές καί νήσους,
καί τήν ἀγάπησε βαθειά μέσ στην καρδιά του.
- 139 Μέ ἄνθη τοῦ δάσους, ὅπως στοῦ ὄρους τήν κορφή
λουλούδιασε τό νησί.
Καί σύ, ἄναξ ἀργυρότοξε ἑκατηβόλε Ἀπόλλων,
ἄλλοτε τόν Κύνθο τόν πετρώδη πατοῦσες,
κι ἄλλοτε πλανιόσουν στά νησιά
κι ἀνάμεσα στούς ἀνθρώπους.
Πολλοί στή χάρη σου οἱ ναοί καί τά πυκνά τά ἄλση,
κι οἱ βίγλες ὅλες δικές σου,
κι οἱ μυτερές κορφές τῶν ὑψηλῶν βουνῶν,
κι οἱ ποταμοί πού χύνονται στή θάλασσα.
- 146 "Ὅμως στή Δῆλο πιά πολύ Φοῖβε μου χαίρεται ἡ ψυχή σου. **11**
Κεῖ πού συνάζονται οἱ μακροχίτωνες Ἴωνες
μέ τά παιδιά καί τίς σοβαρές κυράδες τους.
Μέ πυγμαχία, μέ χορό καί μέ τραγούδι
στήνουν ἀγῶνες πρός τιμήν σου καί σέ τέρπουν.
- 151 Κι ὅποιος βρεθεῖ στή σύναξή τους,
θά ἴλεγε πῶς εἶν' ἀθάνατοι οἱ Ἴωνες καί πάντ' ἀγέραστοι.
Βλέποντας τή χάρη τους θ' ἀγάλλιαζε ἡ ψυχή του,
τούς ἄντρες θαυμάζοντας καί τίς καλλίζωνες γυναῖκες,
καί τά γοργά καράβια τους καί τά πολλά καλά τους.
- 156 Καί προπαντός, τό μέγα θαῦμα,
πού τό κλέος του ποτέ δέ θά χαθεῖ,
τίς Δηλιάδες κόρες, τοῦ μακροβόλου ἀκόλουθες.
- 158 Ἄφου αὐτές τόν Ἀπόλλωνα πρῶτα ὑμνήσουν καί τή Λητώ
καί τήν τοξεύτρα Ἄρτεμη,
ἄντρες ἀρχαίους καί γυναῖκες ἀναθυμοῦνται καί τραγουδοῦν,
καί τά γένη τῶν ἀνθρώπων καταμαγεύουν.
- 162 Τῶν θνητῶν ὅλων τή λαλιά καί τῶν κροτάλων παίξιμο
ξέρουν νά μιμοῦνται,
κι ὁ καθένας θά ἴλεγε πῶς εἶν' ὁ ἴδιος πού μιλεῖ,

- τόσο σωστό εἶν' τό τραγούδι τους.
- 165 Ἐς δείχνουν ἔλεος Ἄπολλων κι Ἄρτεμις μαζί, κι ὅλες ἐσεῖς χαρεῖτε.
Κι ὕστερις θυμηθεῖτε με,
σάν κάποιος γήινος θνητός, ταλαίπωρος καί ξένος,
φτάνοντας δῶ ρωτήσῃ: **12**
Ἐπιός εἶν' βρέ κόρες, ἀπ' τούς ἀοιδούς ὁ πιό γλυκός,
πού γύρω ἐδῶ συχνάζει καί πιό πολύ σᾶς τέρπει;"
- 171 Γιά μένα ἐσεῖς ὅλες μαζί ἀπόκριση δῶστε εὐνοϊκή:
Ἐἶναι ὁ ἄντρας ὁ τυφλός
ἀπ' τήν πετρώδη Χίο,
πού τ' ἄσματά του θά ἔρθει καιρός,
θά ἔχουνε τό πρωτεῖο.
Ὅσο γιά μᾶς, τή φήμη σου στή γῆς ἐπάνω ὅλη
γυρνῶντας θά διαδώσουμε σέ κάθε ἔμορφη πόλη.
Κι ὅλο σ' αὐτό θά πείθονται, γιατί ἔναι ἡ πᾶσα ἀλήθεια".
- 177 Ὅμως ἐγώ δέ σταματῶ
τόν ἐκηβόλο Ἄπολλωνα, τόν ἀργυρότοξο νά ὑμνῶ,
πού ἔκαμε ἡ καλλίκομη Λητώ:
ὦ, βασιλιά, πού τή Λυκία ἔχεις καί τήν πανέμορφη Μαιονία
καί τήν παράλια Μίλητο, πόλη ὄνειρεμένη,
- 181 στή Δῆλο ἐσύ ὅλα κυβερνάς
τή θαλασσοκλεισμένη.

(ΣΤΟΝ ΠΥΘΙΟ ΑΠΟΛΛΩΝΑ)

- 182 Τή φόρμιγγα παίζοντας τή βαθουλή **13**
τῆς ἐνδοξης Λητοῦς ὁ γυιός
γιά τήν πετρώδη κίνησε Πυθῶ
μέ ροῦχο ἄφθαρτο καί μοσχομυριστό.
Κι ἡ φόρμιξ κάτω ἀπ' τό πλήκτρο τό χρυσό
ἦχο ἀφήνει θελκτικό.
- 186 Ἄπό τή γῆ στόν Ὀλυμπο εὐθύς, σάν σκέψη γοργός
στῶν ἄλλων θεῶν τήν ὀμήγουρη, σ' ἀνάκτορο φτάνει τοῦ Διός.
Κιθάρα καί τραγούδι γίνεται πιά τῶν ἀθανάτων συντροφία.
Κι ὅλες οἱ Μοῦσες στή σειρά, μ' ὠραία φωνή
- 190 τίς ἀθάνατες τῶν θεῶν χάρες ὑμνοῦν
καί τῶν θνητῶν τά βάσανα
πού ἀπό κείνους τραβοῦν,
ἄφρονες κι ἀνήμποροι **μιά** ζωή
δίχως θανάτου φάρμακο νά ξέρουνε νά βροῦν
οὔτε καί γειρατειῶν ἀσπίδα.
Οἱ Χάρες οἱ καλοπλέξουδες λοιπόν κι οἱ χαρούμενες Ὀρες,
- 195 ἡ Ἀρμονία, ἡ Ἥβη, τοῦ Δία ἡ κόρη ἡ Ἀφροδίτη
στήνουν χορό, ἡ μιά τῆς ἄλλης τά χέρια κρατῶντας στόν καρπό.
Κι ἀνάμεσά τους ὄχι πιό ἄσχημη ἢ ταπεινή
μά στήν ὄψη τρανή, σ' ὀμορφιά θαυμαστή
ἡ Ἄρτεμις ἡ σαῖτοριχτρα τραγουδεῖ,

- 200 του Ἀπόλλωνα ὁμότροφη.
 Κι ὁ Ἄρης μ' αὐτές χορεύει μαζί
 κι ὁ Ἄργεῖφόντης πού δέν ἀστοχεῖ
 καθώς ὁ Φοῖβος Ἀπόλλων τήν κιθάρα ἤχει **14**
 μέ χάρη ψηλοπατῶντας στή γῆ.
 Αἴγλη γύρω του φέγγει λαμπρή,
 σπίθες πετιοῦνται σάν πατεῖ
 κι ὁ καλοκλωσμένος του χιτών ἀστροβολεῖ.
 Ἄναγαλλιάζει ἡ μεγάλη τους ψυχή
 τοῦ σοφοῦ Διός καί τῆς χρυσοπλέξουδης Λητοῦς,
 καμαρώνοντας τό λατρεμένο γυιό
 νά παίζει μέ τούς ἀθάνατους θεούς.
- 207 Μά πῶς νά σέ ὑμνήσω πολυῦμνητε
 πού ἀπό ἔρωτα τήν Ἀζαντίδα κόρη ἐπήρες γιά μνηστή **15**
 καί σένα ἀνάμεσα σ' ὅλους τούς γαμπρούς νά τραγουδήσω,
 τόν Ἴσχυ τόν ἰσόθεο, τοῦ Ἑλάτου γυιό μέ τά ὠραῖα ἄτια
 ἢ τόν Φόρβαντα, ἀπ' τοῦ Τρίοπα τή γενηά,
 καί τόν Ἐρευθέα καί τόν Λεύκιππο καί τοῦ Λεύκιππου τό ταῖρι,
 πεζός ἐσύ καί κείνος μέ ἄλογα,
 - ὄχι πού κι ὁ Τρίοπας **βέβαια / καθόλου** ὑστεροῦσε.
- 214 Ἦ πού τή γῆ περπάτησες ἑκατηβόλε Ἀπόλλων
 σάν ἄρχισες γυρεύοντας χρηστήριο στούς ἀνθρώπους.
 Στήν Πιερία στήν ἀρχή ἀπ' τόν Ὀλυμπο ἑκατέβης
 τό Λέκτο τόν ἀμμουδερό παρέκαμψες
 καί τούς Αἰνιᾶνες, μέσα ἀπ' τῶν Περραιβῶν τή χώρα,
 κι εὐθύς στήν Ἰωλκό ἀφίχθης
 καί στό Κηναῖο τῆς καρaboξακουσμένης Εὐβοίας ἀποβιβάστης.
- 220 Στοῦ Ληλάντου τήν πεδιάδα ἐστάθης,
 ὅμως δέ σ' ἄρεσε δῶ ναό κι ἄση δεντρόφυτα νά φτιάσης.
 Ἔτσι τόν Εὐριπο περνᾶς ἑκατηβόλε Ἀπόλλων
 στό ἅγιον ὄρος τό χλοερό ἀνεβαίνεις
 καί στή Μηκαλησσό ἀπό αὐτό διαβαίνεις
 καί στήν Τευμησσό, μέ τό παχύ χορτάρι.
- 225 Στῆς Θήβας τῆς πυκνόδασης τόν τόπο καταφθάνεις
 ὅπου ἄνθρωπος δέν ἔμενε κανεῖς στήν ἅγια ἀκόμα Θήβα
 κι οὔτε ὑπῆρχαν ἀτραποῖ οὔτε ὑπῆρχαν δρόμοι
 μά ἓνα δάσος ἦτανε ὁ σιτοβολών τῆς Θήβας.
- 229 Μπροστά προχώρησες λοιπόν ἑκατηβόλε Ἀπόλλων
 στήν Ὀγχηστό ἐστάθης,
 στοῦ Ποσειδῶνα τό ἄλσος τό λαμπρό. **16**
 Κεῖ τό νεοδάμαστο πουλάρι ξανασαίνει
 ὡς εἶναι φορτωμένο, ἄρματα ὠραῖα τραβῶντας
 ἐνῶ ὁ ἄξιος ἠνίοχος πάει πεζός ἀπ' τό δίφρο στή γῆ πηδῶντας,
 καί τά πουλάρια μέ θόρυβο τά ὀχήματα χτυποῦν
 λεύτερα ἀπό ἀναβάτες.
- 235 Κι ἂν συντριφτοῦνε τ' ἄρματα στό δασωμένο ἄλσος,
 τ' ἄλογα τά φροντίζουνε,
 τά ἄρματα ὅμως παρατοῦν ἀκουμπισμένα χάμω.
 Γιατί ἀπ' τά χρόνια τά παλιά ἔτσι εἶναι ἱερό συνήθειο.
 Στόν ἄνακτα προσεύχονται
 καί δίφρο, δῶρο τοῦ θεοῦ ἀφήνουνε μερίδιο.

- 239 Κι ἄλλο προχώρησες μπροστά ἑκατηβόλε Ἴ Απόλλων.
 Στόν Κηφισό εὐρέθηκες μέ τήν ώραία κοίτη
 πού ἀπ' τή Λίλαια τό καλλίροο νερό του ἀναβρούζει.
 Τόν πέρασες Ἐκάεργε ὡς καί τήν πολύπυργη Ὁκαλή,
 στόν Ἄλιάρτο ἔφτασες ἀπό κεῖ, μέ τό πολύ χορτάρι
 πάτησες στήν Τελφοῦσα.
 Σωτήριος τόπος καί σ' ἄρξε **17**
 ναό, πολύδεντρα ἄλση νά στήσεις.
- 246 Ἔτσι κοντά της στάθηκες, τά λόγια τοῦτα εἶπες:
 Ἐ Τελφοῦσα,
 σ' αὐτόν τόν τόπο λέω ἐγώ λαμπρό ναό νά φτιάξω
 χρηστήριο ἀνθρώπων νά γενῆ,
 γιά χάρη μου παντοτεινά χρησμό ζητώντας
 τελεσφόρες νά προσφέρουν ἑκατόμβες
 ὅσοι τήν πλούσια Πελοπόννησο οἰκοῦν
- 251 καί ὅσοι τήν Εὐρώπη ἤ τά περιβρεχτα νησιά.
 Κι ἐγώ τήν ἀλάνθαστη βουλή σ' ὄλους θά μαρτυρῶ
 χρησιμοδοτώντας μέσ' στόν πλούσιο ναό''.
 Ἔτσι εἶπε καί θεμέλια ἔβαλε ὁ Φοῖβος ὁ Ἴ Απόλλων
 φαρδεῖα, μακρά κι ἀτέλειωτα.
 Σάν τά ἔδε αὐτά, μέσ' στήν καρδιά χολώθηκε ἡ Τελφοῦσα
 καί λέει:
- 257 Ἐ Ἄφέντη Φοῖβε Ἐκάεργε,
 μιᾶ ἰδέα στό νοῦ σου μέσα νά βάλω ἐγώ,
 μιᾶς κι ἐννοεῖς ναό ἐδῶ περικαλλῆ νά φτιάξεις,
 χρηστήριο ἀνθρώπων νά γενῆ,
 ὅπου γιά σέ παντοτεινά τέλειες νά φέρνουν ἑκατόμβες.
 Γι' αὐτό καί γώ θά σοῦ τό πῶ καί μέσ' στό νοῦ σου βάλτο.
 Θά σέ ταράζει πάντα ἐδῶ γοργῶν ἀλόγων χτύπος,
 τῶν μουλαριῶν τό πότισμα στίς ἱερές πηγές μου.
 Κι ἴσως καί κάποιος ἀνθρώπος θελήσει νά προσέξει
 ἀντί τό μέγα σου ναό κι ὄλους τούς θησαυρούς του,
- 265 καλοφτιαγμένα ἄρματα, γοργόποδων ἀλόγων γδοῦπο.
 Μ' ἄν εἶν' σέ κάτι νά πειστηῖς,
 ἄναξ ἀνώτερος ἀπό μέ καί πῖο τρανός κι ἄν εἶσαι
 καί δύναμη ἔχεις περισσή,
 στήν Κρίσα φτιάξε τό ναό,
- 269 στοῦ Παρνασσοῦ ἀποκάτω τήν πτυχή.
 Ἀμάξια ὁμορφα ἐκεῖ τόν καλόχτιστο ναό δέν θά δονοῦν
 μήτε ἵππων γοργῶν τά ποδοβολητά,
 ἀλλά σέ σέ, τόν Ἰηπαήονα, δῶρα θά κουβαλοῦν
 ἀνθρώπων γένη ξακουστά.
 Μέ χορτασμένη σύ τήν ψυχή
 τάματα ώραῖα τῶν γύρω ἀνθρώπων θά κάνεις δεκτά''.
 Εἶπε, καί τοῦ Ἐκάτου γύρισε τό νοῦ,
 ὥστε στήν Τελφοῦσα νά μείνει ἡ τιμή στή γῆς αὐτή
 κι ὄχι ἐκείνου.
- 277 Προχώρησες λοιπόν ἑκατηβόλε Ἴ Απόλλων ἀπό κεῖ
 καί στῶν Φλεγύων τῶν ὕβριστῶν ἔφτασες τήν πόλη, **18**
 πού Δία δέν ψηφοῦν αὐτοῖ καί κάθονται πάνω στή γῆ
 στήν Κηφισίδα λίμνη κοντά, σέ ώραῖο φαράγγι.

281 Ὀργίλος εὐθύς ἀπό κει κινᾶς κι ὄροσειρά ἀνεβαίνεις,
 στήν Κρίσα, κάτω ἀπ' τό χιονισμένο Παρνασσό διαβαίνεις,
 πού ὁ γκρεμός του στό Ζέφυρο κυτᾶ.
 Βράχος κρεμιέται πάνω του, καί κάτω
 κοίλη χαράδρα ἀπλώνεται τραχειά.
 Ἐδῶ `ναι πού `κρινε λοιπόν ὁ ἄναξ Φοῖβος Ἄπόλλων,
 ναό νά φτιάξει λατρευτό κι εἶπε τά λόγια αὐτά:
 287 Ἔστο μέρος τοῦτο λέω ἐγώ νά στήσω ὁμορφο ναό
 χρηστήριο ἀνθρώπων νά γενῆ,
 τέλειες σέ μένα πάντα ἐδῶ ἑκατόμβες νά ὀδηγοῦν
 χρησμούς ζητῶντας,
 ὅσοι τήν πλούσια Πελοπόννησο οἰκοῦν
 καί ὅσοι τήν Εὐρώπη ἤ τά περιβρεχτα νησιά.
 Γιά ὄλους δίνοντας χρησμό μέσα στόν πλούσιο ναό
 τήν ἀλάνθαστη βουλή θά μαρτυρῶ''.
 294 Ἔτσι ὁ Φοῖβος εἶπε ὁ Ἄπόλλων καί τά θεμέλια βάζει
 πλατειά, μακρά κι ἀτέλειωτα.
 Κατώφλι πάνω πέτρινο ὁ Τροφώνιος κι ὁ Ἄγαμήδης στήνει,
 τοῦ Ἐργίνου οἱ γιοί, τῶν ἀθάνατων θεῶν ἀγαπημένοι. 19
 Ναό γύρω χτίσαν λαξευτό ἄπειρα ἀνθρώπων γένη
 εἰς τόν αἰῶνα ἀοίδιμος πάντα νά παραμένει.
 300 Κι ἦτανε μιὰ καλλίρρη κρήνη ἐκεῖ κοντά
 ὅπου ὁ ἄναξ, τοῦ Δία ὁ γιός
 τή Δράκαινα ἐσκότωσε μέ τόξο κρατερό 20
 τέρας μεγάλο κι ἄγριο, χοντρό καλοθρεμμένο.
 Πολλά κακά προξέναγε σ' ἀνθρώπους πάνω στή γῆς
 κι ἔξω ἀπ' αὐτούς στά λιγνόποδα τ' ἀρνιά
 μάστιγα ἦταν αἰμοσταγῆς.
 305 Αὐτή κάποτε δέχτηκε ἀπ' τή χρυσόθρονη Ἥρα
 κατάρα ἐπικίνδυνη γι' ἀνθρώπους ν' ἀναθρέψει,
 τόν ἐπίφοβο Τυφάονα πού γέννησεν ἡ Ἥρα 21
 σάν κάποτε χολώθηκε μέ τόν πατέρα Δία
 καθώς τοῦ Κρόνου ὁ γιός μέσ' ἀπ' τήν κεφαλή του
 τήν πολυδόξαστη Ἄθηνᾶ εἶχε κι αὐτός γεννήσει.
 Γι' αὐτό λοιπόν θυμώνοντας ἡ παντοκράτειρα Ἥρα,
 310 γυρνᾶ καί στούς ἀθάνατους τούς συναγμένους λέει:
 Ἔἰστε με ὅλοι ἐσεῖς θεοί καί θεαινές μου ὄλες,
 πῶς ἔπιασε ὁ νεφεληγερέτης Ζεὺς ἐμένα ν' ἀτιμάζει.
 Κι ἄρχισε πρῶτος,
 ἀφοῦ πιστή του σύζυγο μ' ἔμαθε πρῶτα νά `μαι.
 Τώρα λοιπόν μακρῶ ἀπό μέ,
 τή γαλανή Ἄθηνᾶ γεννάει
 315 πού σ' ὄλους τούς μακάριους ἀθάνατους διαπρέπει.
 Μόνο ὁ δικός μου γιός γεννήθηκε σακάτης
 ἀνάμεσα σ' ὄλους τούς θεούς,
 ὁ Ἥφαιστος, στραβοκάνης,
 πού σάν τόν γένναγα εὐθύς ἄδραξα μέ τό χέρι
 στόν εὐρύ πόντο νά ρίξω.
 Ἡ Θέτις τόν μάζεψε λοιπόν,
 ἡ ἀσημόποδη τοῦ Νηρέα θυγατέρα
 320 μ' ὄλες τίς ἀδερφάδες της μαζί γιά νά φροντίσει,

πού ἄλλη καλλίτερα στούς θεούς χάρη νά εἶχε κάμει.
 Τί ἄλλο μηχανεύεσαι σκληρέ τώρα πανοῦργε;
 Πῶς τόλμησες μονάχος σου τή γαλανῆ Ἴθηνᾶ νά κάνεις;
 Δέν θά τήν γένναγα ἐγώ, πού δική σου βλέπεις μέ λένε
 325 καί βρίσκομαι ἀνάμεσα στούς ἀθάνατους ὅλους
 πού τόν πλατύ τόν οὐρανό κατέχουν;
 Γιά μίλα τώρα τό λοιπόν,
 μήν καί σκεφτῶ κανά κακό γιά σένανε πιό πίσω.
 Μά πρῶτα ἐγώ θά σκαρφιστῶ πῶς νά ἴναι νά γεννήσω
 παιδί δικό μου, πού στούς ἀθάνατους θεούς θέ νά διαπρέπει,
 δίχως τήν ἅγια κλίνη σου νά γίνει ν' ἀτιμάσω
 οὔτ' ὅμως καί τή δική μου, μηδέ μέ σέ νά ξαπλωθῶ.
 Ἰάλαργα σου νά βρίσκομαι μ' ἀθάνατους παρέα''.
 331 Αὐτά σάν εἶπε ἔφυγε, μακρῶ ἀπό θεούς χολωμένη
 καί προσευχήθηκε εὐθύς ἡ βοῖδομάτα ἀφέντρα Ἥρα.
 Τήν παλάμη κρούοντας στή γῆ τά λόγια ἐτοῦτα εἶπε:
 '' Ἄκου με Γῆ τώρα ἐσύ, πλατιέ Οὐρανέ πάνωθῆ μας
 καί σεῖς Τιτᾶνες μου θεοί πού ὑπόγεια κατοικεῖτε
 γύρω στόν μέγα Τάρταρο, θνητῶν καί θεῶν προγόνοι.
 Ἰακοῦστε με ὅλοι καί δῶστε μου παιδί δίχως τό Δία,
 σέ τίποτε κατώτερο στή δύναμη ἐκείνου
 ἀλλ' ἀντιθέτως πιό ἰσχυρό
 ὅπως κι ὁ παντεπόπτης Ζεὺς πιό ἰσχυρός εἶν' τοῦ Κρόνου''.
 340 Μόλις ἐφώνηξε αὐτά,
 τή γῆ χτυπᾶ μέ τό βαρῦ της χέρι.
 Κούνησε εὐθύς ἡ ζωοδότρα γῆς
 κι αὐτή σάν τό ἴδε ἐχάρη,
 ἐννόησε πῶς θά γίνει.
 Ἰἔτσι ἀπό τότε γιά μιά χρονιά ὅσο ἡ ὥρα νά ἴρθῃ
 ποτέ της δέν ἐσίμωσε τοῦ ἔξυπνου Δία κρεβάτι
 345 κι οὔτε σέ θρόνο πλουμιστό ὅπως στά περασμένα
 ν' ἀκούει κάθισε δίπλα του τίς συνετές βουλές του
 μά σέ ναούς πολύβουους ἡ βοῖδομάτα Ἥρα
 ἔμενε καί ἀγάλλονταν μέ τάματα ἡ ἀφέντρα.
 Ὅταν λοιπόν σωθήκανε οἱ μῆνες καί οἱ μέρες
 350 καί συμπληρώθηκε ἡ χρονιά καί ἔφτασεν ἡ ὥρα,
 τόν κακό Τυφάονα, τόν ἀπαίσιο γεννᾶ
 εἰς τούς θνητούς κατάρα,
 πού σέ θεούς δέν ἔμοιαζε οὔτε καί σέ ἀνθρώπους.
 Ἦ βοῖδομάτα τότε εὐθύς, ἡ παντοκράτειρα Ἥρα
 τόν πῆρε καί τῆς τόν ἔφερε, κακό στό κακό κολλῶντας.
 Κι ἡ Δράκαινα τόν κράτησε,
 μύρια κακά νά προξενεῖ σ' ἀνθρώπων ἔνδοξα γένη.
 356 Ὅποιος τήν ἐσυντύχαινε εἶχε τή μοιραία του ὥρα
 μέχρι πού βέλος κρατερό ρίχνει ὁ ἐκάεργος ἄναξ ὁ ἸΑπόλλων.
 Μ' ὀδύνες αὐτή ἀβάσταχτες σπαράσσοντας κυλιόταν **22**
 ἀπό βαθειά ἀσθμαίνοντας κι ὅλο στριφογυρνῶντας.
 360 Ὁ τρομερός της ὀλολυγμός ἀπερίγραπτος ἐγίνει
 βαθειά στό δάσος, πιό βαθειά σφιχτοκουλουριαζόταν
 καί τήν πνοή της ἄφησε τό αἶμα ξεφυσῶντας.
 Τότε εἶναι πού καυχῆθηκε ὁ Φοῖβος ὁ ἸΑπόλλων:

363 “Τώρα δῶ χάμω σάπιζε στή γῆ τήν τροφοδότρα
 ἄλλο ἐσύ στους ζωντανούς **κακή ἀρά/ κατάρα κακή** δέ θά ’σαι
 Τῆς γαίας τῆς πολύτροφης θά τρώγουν τόν καρπό
 καί τελεσφόρες πιά ἐδῶ θά φέρνουν ἑκατόμβες.
 Τόν κακοπλάγιαστο θάνατο κανείς δέν σοῦ γλυτώνει
 οὔτε κι αὐτός ὁ Τυφωεύς, ἡ Χίμαιρα ἡ καταραμένη.
 Νά σέ σαπίζει ἡ μαύρη γῆς κι ὁ φλογερός ‘Υπερίων’.”

370 Ἔτσι μιλώντας κόμπαζε
 καθώς τά μάτια ἐκεινῆς κάλυψε τό σκοτάδι.
 Τήν κατασάπισε αὐτοῦ τό ἱερό μένος τοῦ Ἥλιου
 ἐξ οὗ Πυθῶ καί τώρα πιά ὀνομάζεται τό μέρος.
 Μέ παρατσούκλι Πύθιο τόν ἄνακτα καλοῦνε
 ἀφοῦ τό τέρας σάπισε κεῖ τ’ ὄξυ μένος τοῦ Ἥλιου.

375 Ὅταν λοιπόν ἐννόησε ὁ Φοῖβος ὁ Ἀπόλλων
 γιατί τόν ἐξαπάτησε ἡ καλλίρρη ἡ κρήνη.
 Γιά τήν Τελφοῦσα κίνησε κι ἦτανε χολωμένος
 καί γρήγορα ἔφτασεν ἐκεῖ.
 Κοντά της τότε στάθηκε, τά λόγια αὐτά της εἶπε:

379 “Τελφοῦσα, δέν ἔμελλες ἐσύ τό νοῦ μου ἐξαπατῶντας
 νά ἔχεις χῶρο ζηλευτό, καλό νερό νά χύνεις.
 Δική μου ἡ δόξα θά ’ναι καί δῶ, κι ὄχι μόνο δική σου’.”
 Εἶπε, τό ψῆλωμα ἔσπρωξε κι ἔκρυψε τά ρυάκια
 μέ πέτρες κι ἀναχώματα ὁ ἐκάεργος ἄναξ Ἀπόλλων
 κι ἕνα βωμό ἔφτιαξε κεῖ στά δασωμένα ἄλση
 κοντά σ’ αὐτή τήν καλλίρρη, πολύ σιμά τήν κρήνη.

386 Στόν τόπο αὐτό τόν ἄνακτα, Τελφούσιο ἐπικαλοῦνται
 γιατί τά ρεῖθρα τῆς ἱερῆς ταπείνωσε Τελφούσας.
 Καί μέσα του σκεφτότανε ὁ Φοῖβος ὁ Ἀπόλλων
 σάν ποιούς ἀνθρώπους ἱερεῖς στή λατρεία νά προσλάβει
 πού στήν πετρόσπαρτη Πυθῶ μέλλουν νά διακονεύσουν.

391 Αὐτά σάν λογιζότανε μέσ στόν μαβί τόν πόντο
 καράβι βλέπει γρήγορο γεμᾶτο ἄντρες γενναίους
 κρηῖτες πολλούς ἀπ’ τήν Κνωσσό τή μινωϊκή φερμένους. **23**
 Τοῦτοι ’ναι πού στόν ἄνακτα θυσίες θά τελοῦνε
 καί τούς χρησμούς θά δίνουνε
 τοῦ χρυσότοξου Ἀπόλλωνα τοῦ Φοίβου,
 γιά ὅσα αὐτός θέλει νά πεῖ
 μέ δάφνη κοιλάδων μαντεύοντας στόν Παρνασσό ἀπό κάτου.

397 Αὐτοί γιά ἐμπόριο κι ἀγαθά μέ μελανό καράβι
 στήν Πύλο τήν ἀμμουδερή ἐπλέαν στους Πυλίους
 ὅταν τούς συναπάντησε ὁ Φοῖβος ὁ Ἀπόλλων.

400 Τότε ἀπ’ τόν πόντο πήδηξε ὅμοιος μ’ ἕνα δελφίνι.
 Πάνω στό πλοῖο τό γοργό,
 πελώριο τέρας ξαπλώθηκε φρικτό.
 Σ’ ὅποιον τοῦ πέρναγε ἀπό τό νοῦ τά μάτια νά σηκώσει
 ἐδῶ και κεῖ τόν ἔρριχνε,
 τοῦ πλοίου τά ξύλα ἔκανε ὅλα νά ξετινάξει.

404 Κεῖνοι βωβοί καθόντανε στό πλοῖο φοβισμένοι
 κι οὔτε ξελύναν τ’ ἄρμενα οὔτε πανιά μαζεῦαν
 τοῦ μαύρου τοῦ σκουρόπρωρου τοῦ πλοίου,
 δεμένα ὡς πρῶτα τ’ ἄφηναν μέ βοϊδόλουρα, ὡς ἐπλέαν

καί ὁ νοτιάς ὄρμητικός
 τό ταχύ πλοῖο στά νῶτα ἐφύσα.
 Τόν Μαλέα ἔτσι ἐπέρασαν, **24**
 410 στῆς θαλασσόστεφης, τῆς Λακωνίδας γῆς ἐφτάσανε τήν πόλη
 καί στό Ταίναρο, τοῦ Ἥλιου πού τέρπει τοὺς θνητοὺς τόν τόπο,
 ὅπου συνέχεια βόσκουνε τά βαθύτριχα τ' ἄρνια του,
 τοῦ ἀφέντη Ἥλιου πού ἔχει ἐδῶ ἀγαπημένο χτήμα.
 Ἐκεῖ λοιπόν θελήσανε τό πλοῖο αὐτοῖ νά δέσουν
 καί νά κατέβουν νά σκεφτοῦν αὐτό τό μέγα θαῦμα
 415 καί νά κυττάξουν καί νά ἰδοῦν μέ τά ἴδια τους τά μάτια
 ἄν τό θεριό στό δάπεδο τοῦ βαθουλοῦ τοῦ πλοίου
 θά ἔμενε, ἢ στό γυαλό θά πήδαε, στό πολύψαρο τό κῦμα.
 Τιμόνι ὅμως δέν ἄκουε τό καλοχτισμένο πλοῖο.
 Μακρῶ ἀπ' τήν Πελοπόννησο τήν πλούσια βάσταγε πλώρη
 420 καί τράβαγε τό δρόμο του, ἀφοῦ ὁ ἐκάεργος Ἀπόλλων
 πνέοντας κουμαντάριζε τή ρότα του μέ τέχνη.
 Ἔτσι αὐτό τήν πορεία του συνέχεια ἀκολουθώντας
 εἰς τήν Ἀρήνην ἔφτασε καί στήν τερπνὴν Ἀργυφῆ
 στοῦ Ἀλφειοῦ τό πέρασμα, τό Θρῶον,
 στό καλοχτισμένο Αἶπυ,
 στήν Πύλο τήν ἀμμουδερή, στοὺς Πύλιους ἀνθρώπους.
 425 Συνέχισε γιά τοὺς Κρουνούς, τή Χαλκίδα καί τή Δύμη
 καί τήν ἱερή τήν Ἥλιδα, τῶν Ἐπειῶν τό κράτος.
 Πηγαίνοντας γιά τίς Φερέες οὐριο ἐχάρη ἄνεμο τοῦ Δία
 καί κάτω ἀπ' τά νέφη φάνηκαν τ' ἀψύ ὄρος τῆς Ἰθάκης,
 ἢ Σάμη, τό Δουλίχιο, ἢ Ζάκυνθος ἢ δασώδης.
 430 Καί σάν τήν Πελοπόννησο παρέπλευσαν ὀλωσδιόλου
 καί φάνηκεν ἀπό μακρῶ ὁ ἀπέραντος κόλπος τῆς Κρίσας
 τήν πλούσια Πελοπόννησο πού πέρα τελείως ἀφήνει,
 τοῦ Δία ζέφυρος φυσᾶ ἰσχυρός, ἐνῶ ἦτανε αἰθρία
 λάβρος ἀπ' τά οὐράνια πέφτοντας, γρήγορα νά διακόψει
 435 τοῦ πλοίου τή ρότα πού ἔσκιζε τῆς θάλασσας τήν ἄρμη.
 Ἀνάποδα τότε στρίβοντας, πρὸς τήν ἀνατολή τοῦ ἡλίου
 ἔπλεαν καί κυβέριναγε τοῦ Δία γυιός, ὁ ἄναξ Ἀπόλλων
 καί στό λιμάνι φτάσανε πού καθαρά φαινόταν
 τῆς Κρίσας τῆς ἀμπελόφυτης, κι ἐκεῖ πάνω στήν ἄμμο
 ἀκούμπησε καί ἄραξε τό ποντοπόρο πλοῖο.
 440 Ἀπό τό σκάφος πήδηξε ὁ ἐκάεργος ἄναξ Ἀπόλλων. **25**
 Σάν ἄστρο φεγγοβόλαγε μέσα στό μεσημέρι
 ἄπειρες πέταγε σπίθες
 κι ὅλο ἐτοῦτο δά τό φῶς ἀνέβαινε στά οὐράνια.
 Στό ἄδυτο μπῆκε πιά ὁ θεός μέ τ' ἀκριβά τριπόδια
 ἄναψε φλόγα δείχνοντας τά ἴδια του τά βέλη
 445 κι ὅλη τήν Κρίσα φώτισε τό οὐράνιό του σέλας.
 Ὀλόλυξαν ὅλες τους μαζί ἀπ' τίς ριπές τοῦ Φοίβου
 οἱ σύζυγοι οἱ καλλίζωνες τῶν Κρισαίων κι οἱ κόρες
 δέος μεγάλο μέσα του γέννησε στόν καθένα.
 Τότε ἀπό κεί σέ μιὰ στιγμή γρήγορος σάν τή σκέψη
 στό πλοῖο ἐπετάχτηκε μοιάζοντας πιά μέ ἄντρα,
 450 ἔφηβο ἀκμαῖο κρατερό
 πού ὤμους φαρδεῖς ἐτύλιγε τῆς κόμης του ἢ χαίτη.

451 Ἐκείνους λοιπόν ἐφώνησε, λόγια φτερωτά τούς εἶπε:
 Ἔπειτα εἶστε βρῆ ξένοι κι ἀπό ποῦ
 σ' ὑγρούς πλέετε δρόμους;
 Γιά ἐμπόριο τάχα ἢ ἄσκοπα στή θάλασσα γυρνᾶτε
 σάν τούς κουρσάρους πού δῶ καί κεῖ παίζουνε τή ζωή τους
 στούς ξένους φέρνοντας κακό;
 Καί γιατί κάθεστε βαρεῖς καί στή στεριά δέν πᾶτε
 κι οὔτε τοῦ μαύρου καραβιοῦ δέν λύνετε τά ξάρτια;
 Αὐτό ἔναι τό συνήθειο στούς ψωμοφάγους ἄντρες.
 Σάν στή στεριά ἀπ' τό πέλαγος μέ τό μαῦρο τους τό πλοῖο
 460 ψόφιοι ἀπό κάματο φτάσουν,
 πόθος εὐθύς γλυκοῦ σταριοῦ τά μυαλά τους κυριεύει''.
 Αὐτά τούς εἶπε κι ἔβαλε θάρρος μέσ στήν καρδιά τους
 καί τῶν Κρητῶν ὁ ἀρχηγός ἀπάντησε καί τοῦ ἔπε:
 Ἔνε, ἐπειδή μέ τούς θνητούς σέ τίποτα δέν μοιάζεις
 465 οὔτε στό σώμα βέβαια οὔτε καί στή θωριά σου
 ἀλλά σέ θεούς ἀθάνατους, πού τά καλά τους νά ἔχεις,
 χαῖρε διπλά, καί γειά σου.
 Τοῦτο μονάχα πές σωστά, καλά νά τό κατέχω
 ποιά πόλη, ποιά χώρα καί ποιοί θνητοί ἐδῶ τήν κατοικοῦνε;
 469 Γι' ἄλλοῦ ἐμεῖς νομίζαμε βαθύ γυαλό περνῶντας
 πῶς πλώρη βάλαμε, γιά Πύλο ἀπό τήν Κρήτη,
 ἀπ' ὅπου τό καυχιόμαστε ὅτι βαστάει ἡ γενηά μας.
 Ἐδῶ ἔμωσ μέ τό πλοῖο ἐφτάσαμε, χωρίς τή θέλησή μας,
 πού ἄλλο δρόμο γυρισμοῦ λογιάζαμε κι ἄλλη ρότα.
 Κάποιος ἀθάνατος θεός μᾶς ἔφερε ἄθελά μας''.
 Καί τότε ἀποκρινόμενος ὁ ἐκάεργος Ἀπόλλων εἶπε:
 475 Ἔνοι, πού στήν πολυδεντρη γύρω Κνωσσό
 μέχρι τά πρὶν μένατε σεῖς, κι ἄλλο πιά δέν θά δεῖτε
 τήν πόλη σας τήν ποθητή, ὁ καθεῖς τ' ὠραῖο του σπίτι,
 τ' ἀγαπημένα ταῖρια σας,
 μά τώρα πιά πλούσιο ναό δικό μου θέ νά βρεῖτε
 στόν τόπο αὐτό, ἀπό πολλούς ἀνθρώπους σεβαστό.
 480 Τοῦ Δία ὁ γυῖός, ὁ Ἀπόλλωνας καυχιέμαι ἐγώ πῶς εἶμαι
 καί πάνω ἐδῶ σᾶς ἔφερα ἀπ' τόν βαθύ τόν πόντο
 ὄχι γιά κακό, μά πλούσιο ναό μου γιά νά βρεῖτε
 πού θά ἔναι πολυτίμητος σ' ὅλους δά τούς ἀνθρώπους.
 Τῶν ἀθανάτων τίς βουλές ἐσεῖς θέ νά γνωρίστε
 485 πού μέ τή χάρη τους ἐσαεῖ πολυσέβαστοι θά εἶστε.
 Ἄντε λοιπόν, στά λόγια μου γρήγορα νά πειστεῖτε
 τά ἰστία κατεβάσετε τά βοῖδόλουρα ἀφοῦ λῦστε
 καί τό κάρabi τό ταχύ στή στεριά ὄξω τραβεῖξτε.
 Τήν πραμάτεια βγάλτε ἀπ' αὐτό,
 τοῦ ζυγιασμένου πλοίου τά σκεύη,
 490 βωμό νά φιάξετε ἐκεῖ, στής θάλασσας τήν ἄκρη
 φωτιά ἀνάψτε, καί πάνω της ἀλεύρι λευκό σκορπίστε
 κι ὕστερα ὅλοι γύρω ἀπ' αὐτόν ὄρθιοι προσευχηθεῖτε.
 Κι ἀφοῦ ἐγώ ἀπ' τό θαμπό γυαλό, δελφίνι μοιάζοντας τότε
 στό γρήγορο πήδηξα πλοῖο,
 σάν σέ θεό δελφίνιο νά εὔχεστε σέ μένα
 495 καί ὁ βωμός πιά δέλφειος καί περιβλεπτος νά μένει.

Δειπνεῖστε ὕστερα κοντά στό γρήγορο μαῦρο πλοῖο
 καί τίς σπονδές σας κάντε
 σ' ὄλους τούς μάκαρες θεούς πού τόν Ὑλυμπο κατέχουν.
 Κι ὅταν μέ στάρι ὀλόγλυκο τόν πόθο σας χορτάστε,
 500 ἔλατε, τόν ἱηπαήονα δίπλα μου ὕμνο νά τραγουδάτε
 ὥσπου στόν τόπο φτάσετε πλούσιο ναό νά βρεῖτε''.
 Ὑτσι τούς εἶπε καί αὐτοί πολύ καλά τ' ἀκούσαν,
 στά λόγια του πειστήκανε, τά πανιά τους κατεβάσαν
 λύσανε τά βοῖδόλουρα, στό δίκρανο τόν ἰστό πλαγιάσαν
 κι ἀφοῦ τά ξάρτια ἀφήσανε στό ἀκρογιάλι εβγήκαν.
 506 Ἐπ' τό γυαλό ἔξω στή στεριά τό γοργό πλοῖο τραβήξαν,
 κι ἀπό τήν ἄμμο πιό ψηλά σέ ξύλα μακρυνά ξαπλώσαν
 καί κεῖ στήν ἀκροθαλασσιά βωμό τότες ἐστήσαν.
 Φωτιά ἀνάψαν καί πάνω του ἀλεύρι λευκό σκορπίσαν
 καί στό βωμό ὅπως πρόσταξε γύρω προσευχηθήκαν.
 511 Ὑπειτα πιάσανε φαῖ στό μαῦρο σιμά γοργό τους πλοῖο
 καί στούς μακάριους θεούς πού τόν Ὑλυμπο κατέχουν
 σπονδές ἐκάμαν.
 Κι ἀφοῦ φαγιῶ κι ἀφοῦ πιστοῦ τόν πόθο τους χορτάσαν,
 νά πάνε ξεκινήσαν.
 Μπροστά ὁ Ἄπόλλων τοῦ Δία ὁ γυῖός στό δρόμο ὀδηγοῦσε. 26
 515 Τήν φόρμιγγα στά χέρια του ὀλόγλυκα λαλοῦσε
 κι ὠραία ψηλοπατοῦσε.
 Χορεῦοντας πρός τήν Πυθῶ οἱ Κρητες ἀκολουθουν
 τοῦ ὕμνου ἱηπαήονα πιάνοντας τό τραγοῦδι
 καθώς κατέχουν οἱ κρητικοί παιήονες ὕμνους νά ψάλλουν
 πού ἡ Μοῦσα θεά στά στήθια τους μελλίφωνο ἄσμα ἔχει βάλει.
 520 Τό λόφο ἀνέβηκαν πεζοί
 κι ἀκούραστοι στόν Παρνασσό γρήγορα πάνω βγαίνουν
 στόν τόπο τόν ἀγαπητό ὅπου ἔμελλε νά μένουν
 ἀπό ἀνθρώπους πάμπολλους πού εἶναι τιμημένος.
 Κι ἐκεῖνος ὀδηγῶντας τους τ' ἄγιο ἄδυτο τούς δείχνει
 πλούσιο ναό, πού στά στήθια τους
 ἐσκίρτησε ἡ καρδιά τους.
 Τῶν κρητικῶν ὁ ἀρχηγός γυρνᾷ καί τόν ρωτᾷει:
 526 '' Ὡ βασιλιά,
 σύ πού μᾶς πῆρες μακρυνά ἀπό φίλους καί πατρίδα,
 ὡς σοῦ φαινόταν ἀρεστό μέσ στά καρδιόφυλλά σου,
 πῶς τώρα δά θά ζήσουμε; νά τό σκεφτεῖς ζητοῦμε.
 Οὔτε γιά τρύγους εἶναι αὐτός ὁ ἀγαπημένος τόπος
 οὔτε λιβάδια ἔχει καλά γιά νά καλοπερνοῦμε
 καθώς ἀνθρώπους θά ἔχουμε συνάμα νά βοηθοῦμε''.
 531 Καί τότε χαμογέλασε τοῦ Δία ὁ γυῖός, ὁ Ἄπόλλων.
 Λέει:
 '' Ἄνοητοι ἄντρες πολύπαθοι, πού στό μυαλό φροντίδες
 βάσανα βάζετε βαρεῖα καί στήν ψυχή ἀγωνίες
 εὐκόλο λόγο θά σᾶς πῶ, νά μπεῖ μέσα στό νοῦ σας: 27
 535 ἓνα μαχαίρι μόνο ὁ καθείς θέ νά ἔχει στά δεξιά του,
 ἀρνιά νά σφάζει
 κι ἀφθονα ὅλα τά καλά γύρω θε νά ὑπάρχουν
 ὅσα γιά μένα φέρνουνε ἔνδοξα ἀνθρώπων γένη.

- Τό ναό νά προφυλάγετε, νά δέχεστε τούς ἀνθρώπους,
 ἀπ' ὅσα ἔθνη σπεύδουν ἐδῶ γιά τή δική μου χάρη.
 540 Κι ἄν κάποιος λόγος σας θρασύς ἢ ἔργο ἄν ὑπάρξει
 ἢ ὕβρις, ὡς τό 'χουν συνήθειο ὅλοι οἱ θνητοί ἀνθρώποι,
 ἄλλοι στή θέση σας ὀδηγοί ἄντρες θέ νά γενοῦνε
 καί σεῖς στήν ἐξουσία τους θά ζήσετε γιά πάντα.
 Σοῦ τά 'πα ὅλα καί φύλαχτα καλά μέσ στά μυαλά σου''.
- «Καί σύ τοῦ Δία χαῖρε λοιπόν καί τῆς Λητώσ ἀγόρι 28
 546 καί πάλι θά σέ θυμηθῶ ἐγώ μ' ἄλλο τραγούδι.»

Πάρος - Ἀθήνα, 1990-2005

Τό ἀρχαῖο κείμενο εἶναι αὐτό τῆς στερεότυπης ἐκδόσης τῆς Ὁξφόρδης
 HOMERI OPERA τόμος V ὑπό Th. W Allen

Παραπομπές

1. Τό ἔργο ἀρχίζει μέ τόν ἴδιο τόν ποιητή πού μιλάει στό πρῶτο πρόσωπο καί παρουσιάζει τήν ἀφιξη τοῦ ἐνήλικα Ἀπόλλωνα στόν Ὀλυμπο μέσα σ' ὅλο του τό μεγαλεῖο, τό δέος καί τό σέβας πού προξενεῖ στή θεϊκή ὀμηγυρη ὁ τοξότης θεός. Ἡ ἰδέα πού προβάλλεται ἐδῶ εἶναι ἐκείνη τῆς φοβερῆς ἐνέργειας τῶν βελῶν του. Μόνο σάν κατέβει τό τόξο καί τά βέλη κρυφτοῦν μέσα στή φαρέτρα πλησιάζουν οἱ ἄλλοι θεοί.
 Ἀξιοσημείωτη εἶναι ἡ παρουσία τῆς μάνας τοῦ Ἀπόλλωνα Λητοῦς στό πλευρό τοῦ Δία καί ἡ μὴ ἀναφορά τῆς Ἥρας, νεώτερης ἀπό τή Λητώ θεᾶς, πού προσπάθησε ν' ἀποτρέψει τή γέννηση τοῦ θεοῦ.
2. Ἡ Λητώ, θυμίζει ὁ ποιητής, γέννησε τήν Ἀρτέμιδα στή νῆσο Ὀρτυγία. Ὑπάρχει κάποια χρονική διαφορά ἀπό τή γέννα τοῦ Ἀπόλλωνα στή Δήλο, ὅμως ἡ θεά θεωρεῖται γενικά ὁμότροφή του (στ. 199).
 Ἡ Ὀρτυγία, δηλαδή ὀρτυγότοπος, ὅπως ἦταν πάντα μέχρι σήμερα τά κυκλαδονήσια, εἶναι γι' ἄλλους σχολιαστές τό διπλανό δίδυμο νησάκι τῆς Ρήνιας ἢ Ρήνειας καί γι' ἄλλους ἡ κοντινὴ Συρία, ἢ Σῦρος. Ἄλλοι πάλι τήν τοποθετοῦν στή Σικελία ἢ στή Μ. Ἀσία.
 Ὁ Ἀπόλλων θά γεννηθῆ πάνω ἢ στοὺς πρόποδες τοῦ ὑψηλότερου λόφου τῆς Δήλου, μόλις 120 μέτρων, τοῦ Κύνθου, δίπλα στήν περίφημη φοινικιά, στίς ὄχθες τῶν πηγῶν τοῦ ποταμοῦ Ἴνωποῦ. Τό ὄνομα Κύνθος κατεβαίνει ἀπό ἀρχαιότερη γλωσσική οἰκογένεια (ὅπως Λαβύρινθος, Κόρινθος κλπ.) κι ὁ λόφος ἦταν πανάρχαιος τόπος λατρείας, ἀπό τήν προϊστορική ἐποχή καί τά μυκηναϊκά χρόνια.
 Ἔχουμε ἴχνη λατρείας στό λόφο πρὶν τόν 7ο αἰῶνα, τοῦ Δία, τῆς Ἀθηνᾶς, τῆς Ἥρας, τῆς Λητοῦς καί τῆς Ἀρτέμιδας - Εἰλειθυίας.
3. Ἐδῶ ἐπικαλεῖται ὁ ποιητής τήν ιδιότητα τοῦ Ἀπόλλωνα σάν θεοῦ τῆς ποίησης. Αὐτός ὁ προστάτης τῶν ἀοιδῶν, πού ὅλοι τόν ὕμνοῦν, ἐπέβαλλε σ' ὅλη τήν οἰκουμένη τήν ᾠδή.

«ΝΟΜΟΣ ΒΕΒΛΗΑΤΑΙ ΩΔΗΣ», καί ἡ λέξις νόμος, ἐκτός ἀπό τό δίκαιο- θεσμό-συνήθεια, ὀρίζεται ἕναν ἀρχαιότατο τύπο θρησκευτικοῦ ἄσματος μέ καθωρισμένα μέρη πού τραγουδοῦσε παίζοντας συγχρόνως τήν κιθάρα ὁ ἀοιδός.

4. Τονίζεται μιά ἄλλη πλευρά τοῦ Ἀπόλλωνα, πού ἐπαναλαμβάνεται καί παρακάτω: ὁ θεός ἀρέσκεται στίς ἄκρες, τά σημεῖα δηλαδή ὅπου ὁ οὐρανός συναντᾷ τά ὄρη, ἡ γῆ ἢ τά ποτάμια συναντοῦν τή θάλασσα. Ἀκροβούνια, βίγλες, γκρεμοί, ἀκρωτήρια, ἀκτές, λιμάνια, κοῖτες καί ἐκβολές ποταμῶν εἶναι τ' ἀγαπημένα του μέρη.

5. Ἡ περιπλάνηση τῆς Λητοῦς πού ψάχνει νά βρεῖ τόπο γιά νά γεννήσει εἶναι μιά χαρτογράφηση τοῦ Αἰγαίου πελάγους καί σέ μεγάλο βαθμό, τοῦ ἰωνικοῦ κόσμου. Δείχνει τά γύρω - γύρω ὄρια αὐτῆς τῆς κυκλικῆς θάλασσας ἀρχίζοντας ἀπό τά νότια, μετά δυτικά, μετά βόρεια καί τέλος ἀνατολικά γιά νά τελειώσει, μ' ἕνα εἶδος ζούμ, στό κέντρο της τή Δῆλο, στήν καρδιά τῶν Κυκλάδων.

Τό νησί στόν ὕμνο ἔχει τό ἀναμφισβήτητο ὄνομα Δῆλος πού σημαίνει διαυγής, λαμπερή. Σ' ἄλλες μεταγενέστερες ἐκδοχές ὀνομάζεται στήν ἀρχή Ἀστερία κι εἶναι πλωτό ἢ ὑποβρύχιο νησί καί σάν ριζώνει στό βυθό ἢ ἀναδύεται ἀπό τή θάλασσα γιά νά γεννηθεῖ ὁ θεός, γίνεται Δῆλος, ὄρατή, φανερωμένη.

6. Ὅπως καμιά γῆς δέν τόλμαγε νά βαστάξει πάνω της μιά τέτοια θεογονία, ἡ Λητώ ἀρχίζει νά διαπραγματεύεται μέ τό ἄσημο ξερονήσι.

Ἡ Δῆλος ὅμως δέν ἀρκεῖται στίς ὑποσχέσεις.

Μέ λαϊκή πονηριά, αὐτή ἡ παρακατιανή ζητάει ἐγγυήσεις ἀπό τή μεγάλη θεά: κάποιον εἰδικό τελετουργικό πού κυρώνει τόν μεγάλο ὄρκο τῶν θεῶν, «ΟΜΟΣΣΕΝ ΚΑΙ ΤΕΛΕΥΤΗΣΕΝ ΤΟΝ ΟΡΚΟ».

7. Οἱ παλιότερες, προ-ολύμπιες θεές τῆς οἰκουμένης καί τιτανίδες συμπαραστέκονται στήν ἰσοτιμίαν τους, τή Λητώ πού πρόκειται νά γεννήσει: Διώνη καί Ρεΐη, Θέμις καί Ἀμφιτρίτη, Εἰλείθυια ἢ μεγάλη μαμή πού χωρίς αὐτήν δέν ἔρχονται οἱ πόνοι κι ὁ τοκετός, κι ὅλες οἱ ὑπόλοιπες ἐκτός ἀπ' τήν ζηλιάρα Ἥρα, νεώτερη ἀπό κείνες θεά.

8. Ἡ γέννα γίνεται δίπλα στή φοινικιά. Ἐννοεῖται ἡ ἀρχαία μέθοδος ὅπου ἡ γυναῖκα γεννᾷ γονατιστή. «ΜΕΙΔΙΣΕ ΓΑΙΑ ΥΠΕΝΕΡΘΕΝ», χαμογέλασε ἡ γῆς ἀποκάτω σάν ἀκούμπησε ἡ Λητώ τ' ἀνοιχτά της γόνατα στό χορτάρι, κρατημένα ἀπό τό φοινικιά.

Ἡ κάτοψη τοῦ δέντρον αὐτοῦ ἀποτελεῖ ἀπό μόνη της ἀναπαράσταση τοῦ ἡλίου καί τῶν ἀκτίνων του. Ἡ λέξις φοῖνιξ σήμαινε ὅμως στήν ἀρχαιότητα καί τό πορφυρό χρῶμα. Μ' αὐτό βάφεται ὁ ὀρίζοντας τήν αὐγή. Μέσα ἀπ' τά σπλάχνα τῆς σκοτεινῆς Λητοῦς, θ' ἀνατεῖλει ὁ θεός τοῦ φωτός ἀφοῦ ἡ Λητώ παρουσιάζεται συνήθως σάν προσωποποίηση τῆς νύχτας.

9. Ὁ νεαρός Ἀπόλλων πετᾷ τίς φασκιές καί διεκδικεῖ τίς Μιά χορδή πού τεντώνουν τά ἄκρα ἑνός λυγισμένου ξύλου, αὐτό εἶν' ὄλο. Ἡ ταλάντωσή της δίνει πολλαπλῆ ἐνέργεια: παράγει ἤχο κι εἶναι ἡ ἀρχή τῆς ἀπολλώνιας κιθάρας, παράγει μηχανική δύναμη πού στέλνει τό βέλος μακρῶς. Ἀκόμη, τήν τεντωμένη χορδή τῆς ψυχῆς τοῦ μάντη, τοῦ μάγου θεραπευτή καί τοῦ ποιητῆ ἀγγίζει ὁ Ἀπόλλων γιά νά δώσει σημάδια τῆς ἀλήθειας τοῦ κόσμου καί τῶν κανόνων του. Ἐτσι ἀποκαλύπτεται ἡ βούληση τοῦ Δία.

10. Οἱ ἀρχαῖες γυναικεῖες θεότητες καμαρώνουν τό νέο λαμπρό θεό πού ἀνεβαίνει στό στερέωμα τῆς οἰκουμένης κι ἡ γῆς πού πατεῖ γίνεται χρυσοῦ. Χρυσός καί ἀργυρός εἶναι ἐπίθετα πού συνοδεύουν τά τόξα καί τά βέλη τοῦ θεοῦ. Ἐξω ἀπό τό συσχετισμό τοῦ Ἀπόλλωνα μέ τό φῶς καί τόν ἥλιο, τό πολύτιμο μέταλλο τονίζει τήν βασιλική φύση καί τήν πνευματική καθαρότητα τοῦ μεγάλου θεοῦ.

11. Ἡ Δῆλος γίνεται τό κέντρο συναξῆς τῶν Ἰώνων ἀπ' ὄλο τό γύρω Αἰγαῖο. Στό μεγάλο αὐτό προσκύνημα - πανηγύρι τοῦ Ἀπόλλωνα γίνονται ἀγῶνες πυγμαχίας καί διαγωνισμοί χορευτικοί καί ποιητικοί ὅπου συρρέουν ἐπαγγελματίες σάν τόν ἀοιδό τοῦ ὕμνου μας.

Ἐδῶ ἐμφανίζεται κι ἡ παράξενη ὁμάδα τῶν Δηλιάδων κορῶν πού τραγουδοῦν τούς ἀρχαίους, χαμένους πιά γιά μᾶς μυθικούς κύκλους, πού ἐλάχιστα ἀπομεινάρια τους μαντεύουμε στά ὀμηρικά ἔπη καί σ' ἄλλα ἔργα.

Μὲ αὐτές τις συνάξεις τὴν ἐποχὴ τοῦ προφορικοῦ λόγου στό Αἰγαῖο διατηροῦσαν καί ἀνανέωναν τὴν λογοτεχνία, τὴ θρησκεία καί τις γνώσεις τους, ἀνέπτυσσαν τις ἀνταλλαγές. Οἱ Δηλιάδες κόρες «ΠΑΝΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΦΩΝΑΣ ΚΑΙ ΚΡΕΜΒΑΛΙΑΣΤΥΝ» ξέρουν νά μιμοῦνται.

Αὐτές οἱ “φωνές” εἶναι οἱ διάλεκτοι τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου καί οἱ λαλιές τῶν ἄλλων γύρω λαῶν ἢ κάποιες τελετουργικές ἐκφράσεις τῆς λατρείας τοῦ Ἀπόλλωνα ἀπὸ ξένες ἀνατολικές γλώσσες. Αὐτό πού μπορεῖ κανεὶς νά συμπεράνει πάντως εἶναι πὼς ἐδῶ, σέ μόνιμη ἄς ποῦμε βάση, μάθαιναν αὐτές τις διαφορές “φωνές” καί τραγουδοῦσαν τὰ κατορθώματα καί τὰ ἔπη «ΑΝΔΡΩΝ ΠΑΛΑΙΩΝ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΩΝ».

Ὅσο γιὰ τὴν κρεμβαλιαστὴν ἢ βαμβαλιαστὴν τῶν γυναικῶν, τό κροτάλισμα, ὑπάρχουν πολλά ἐνδεχόμενα: πρόκειται γιὰ ἀπλὰ ἐλαφρὰ κρουστά, κρέμβαλα, κύμβαλα, κρόταλα, ζίλια καί καστανιέτες πού συνοδεύουν τὰ ἐγχορδα, τό τραγούδι, τὴν ἀπαγγελία ἢ τό χορό; Πρόκειται γιὰ κάποιον ἦχο πού παρήγαγαν μὲ τό χτύπημα τῶν δοντιῶν ἢ γιὰ ἀναρθρες κραυγές πού ἐβγαζαν μὲ ἄλλη στοματική τεχνική; Ἄς θυμηθοῦμε ἴσως ἐδῶ τὰ μακρόσυρτα ἐπαναλαμβανόμενα γιού - γιού ἢ τζαγρίτ στὰ τραγούδια τῶν γυναικῶν τῆς βόρειας Ἀφρικῆς.

Οἱ Ἰωνες ἐντοπίζονται ἀρχικά στὰ νησιά καί τις ἀκτές γύρω ἀπὸ τό Αἰγαῖο. Στὴ Μικρὰ Ἀσία, ἀπὸ τὴ Σμύρνη ἕως τὴν Ἀλικαρνασσό καί στὴν Κιλικία. Στὴ Χαλκιδική, τὴ Θράκη, τὴ Σαμοθράκη, Θάσο, Ἰμβρο, Λήμνο, Χίο, Σάμο καί Ἰκαρία, Κυκλάδες καί Σποράδες, Εὐβοία καί Ἀττική. Στόν Ἑλλησποντο, τὴν Προποντίδα, καί στό μεγαλύτερο μέρος τῶν ἀκτῶν τοῦ Εὐξείνου πόντου. Στὴ Σαλαμίνα τῆς Κύπρου.

Ἀποικίες τους εἶναι ὁ Πύργος, ἡ Κύμη, ἡ Ποσειδωνία κι ἡ Ἑλέα στὴν Ἰταλία, ἡ Κατάνη στὴ Σικελία, καί ἡ περιοχὴ ἀπὸ τὴ Μασσαλία ὡς τό Ἐμπορεῖον στὴν ἰβηρική γῆ.

12. Ὁ ὕμνος στό Δῆλιο Ἀπόλλωνα τελιώνει μὲ μιὰ εὐτράπελη συνομιλία τοῦ ποιητῆ μὲ τις κόρες τῆς Δήλου, στὰ πλαίσια προφανῶς τοῦ ποιητικοῦ διαγωνισμοῦ πού ἔχει σάν κατάληξη νά τοῦ ἀπονεύμουν τὰ πρωτεῖα.

Ὁ ποιητὴς εὐλογεῖ τὰ γένια του: «ΜΕΤΟΠΙΣΘΕΝ ΑΡΙΣΤΕΥΟΥΣΙ ΑΟΙΔΑΙ».

13. «ΚΙΘΑΡΙΣ» - «ΦΟΡΜΙΞ» - Λύρη εἶναι τρία παρεμφερῆ ἐγχορδα μὲ μικρές διαφορές ὡς πρὸς τό μέγεθος, τό βάθος, τοῦ ἠχείου καί τὴν ἔνταση ἢ τὴ χροιά τοῦ ἠχου (ἡ κίθαρις θεωρεῖται γλυκύτερη τῆς λύρας πού ἔχει ἦχο δυνατώτερο καί ἠχεῖο πῖο βαθύ). Στόν ὁμηρικό ὕμνο ἀναφέρονται μόνον ἡ κίθαρις καί ἡ φόρμιξ καί οἱ δύο ὀνομασίες ἐναλλάσσονται χωρὶς καμιά διάκριση.

Τὰ ὄργανα αὐτὰ ἀποτελοῦνται ἀπὸ δύο κυρτές κεραίες ἀπὸ κέρατο ἢ ξύλο (πήχεις) πού πλησιάζουν μεταξύ τους ἐπάνω καί κάτω, προσαρμοσμένες σέ ἠχεῖο ἀπὸ καύκαλο χελώνας ἢ βαθουλωμένο ξύλο. Τὰ πάνω καί κάτω πλησιέστερα μεταξύ τους σημεία, ἐνώνουν δύο κάθετα ξυλάκια ἢ κέρατα (ζυγόν καί ὑπολύριον ἢ χορδοτόνιον) πού κρατοῦν τεντωμένες μὲ τὴ βοήθεια στροφίγγων (κόλλοπες) τις ἑπτὰ (ιερός ἀριθμὸς τοῦ Ἀπόλλωνα) ἢ τέσσερις χορδές (νευραί). Τὰ ὄργανα παίζονται μὲ τὰ δάχτυλα ἢ μὲ πλήκτρο.

14. Ὁ Ἀπόλλων ἐμφανίζεται νά παίζει τὴν κίθαρα καί ὄχι νά τραγουδάει κι αὐτό εἶναι σταθερὸ γνῶρισμα τῆς σχέσης του μὲ τὴν μουσική.

15. Ἀζαντίδα ἢ Ἀζανίδα κόρη, πού ἐπρόκειτο νά παντρευτεῖ στὴν Ἀζανία τῆς Ἀρκαδίας, εἶναι ἡ Κορωνίς, κόρη τοῦ πολεμικοῦ Φλεγύα. Ὁ Ἀπόλλων ἔσμιξε μαζί της, ἐκεῖνη ὁμως παντρολογήσαν μὲ τὸν Ἴσχυ, γιὸ τοῦ βασιλιᾶ τῆς Ἀρκαδίας Ἐλάτου. Ὁ Ἀπόλλων ὀργισμένος ἐπενέβη καί σκότωσε γαμπρό καί νύφη, ἔσωσε ὁμως μέσα ἀπὸ τὴν νεκρική πυρά τὸν ἀγέννητο γιὸ τοῦ τόν Ἀσκληπιό πού παρέδωσε στόν κένταυρο Χείρωνα γιὰ νά τόν ἀναθρέψει. Ἄλλη παραλλαγή θέλει τόν Ἀσκληπιό νά γεννηθῆκε στὴν Ἐπίδαυρο ὅπου ἔφτασε ἢ ἐγγυος Κορωνίς μὲ τὸν πατέρα της Φλεγύα.

Ὁ Φόρβας ἦταν γιὸς τοῦ Ποσειδῶνα καί βασιλιάς τῶν Κουρήτων. Ἐξεστράτευσε κατὰ τῶν Ἀθηναίων, σκοτώθηκε ὁμως ἀπὸ τὸν Ἑρεχθέα.

Ὁ Τριόπας ἢ Τριόψ ἦταν θεσσαλός, γιὸς κι αὐτός τοῦ Ποσειδῶνα ἢ τοῦ Φόρβαντα, στόν ὕμνο ὁμως παρουσιάζεται σάν πρόγονός του.

Ίσως ἡ ὑπεροχή τοῦ Ἀπόλλωνα ἀπέναντι στοὺς δυὸ αὐτοὺς γιουὺς τοῦ Ποσειδῶνα θέλει νὰ δοξάσει τὸν νέο κυρίαρχο τῶν Δελφῶν πού ἐκτόπισε τίς χθόνιες θεότητες.

Ἄλλο ἐρεθιστὴς διαβάζεται ἀπὸ μερικοὺς καὶ ὡς Ἐρύμανθος ἢ Ἀμάρυνθος (ἐρωμένος τοῦ Ἀπόλλωνα ἀπὸ τὴν Ἐρέτρια).

Ἄλλο ἐρεθιστὴς πάλι, γιουὸς τοῦ Οἰνομάου ἦταν ἠλεῖος καὶ ἐρωτεύτηκε τὴν Δάφνη ἀπὸ τὴν Πελοπόννησο. Ἡ κόρη αὐτῆ τοῦ βασιλιά Ἀμύκλα, ἀπέφευγε τοὺς ἄντρες καὶ ζοῦσε στὰ ὄρη μὲ τίς συντροφισσές της. Γιὰ νὰ τὴν προσεγγίσει ὁ Λεύκιππος ἄφησε τὰ μαλλιά του μακρὰ, ντύθηκε γυναικῶ καὶ τὴν ξεγέλασε. Ὁ Ἀπόλλων πού διεκδικοῦσε τὴν Δάφνη θύμωσε καὶ βοήθησε νὰ ξεσκεπαστεῖ ἡ ἀπάτη. Ἡ Δάφνη καὶ οἱ φίλες της σκότωσαν τὸ Λεύκιππο, πού ἴσως τ' ὄνομά τὸν συνδέει κι αὐτὸν μὲ τὸν Ποσειδῶνα.

Τὸ κομμάτι αὐτὸ πού διαπραγματεύεται τὴν ἐρωτικὴ ὑπεροχὴ τοῦ θεοῦ εἶναι κάπως ἀσαφές. 16. Οἱ παράξενες αὐτὲς ἀρματοδρομίες χωρὶς ἀναβάτες γίνονται στό Ποσειδῆιον ἄλσος τῆς Ὀρχηστοῦ, πού κρατᾶει τ' ὄνομα ἀπὸ τὸν ὀμώνυμο γιουὸ τοῦ ἀνακτα Ποσειδῶνα (εἶναι γνωστὴ ἢ στενὴ του σχέση μὲ τοὺς ἵππους). Μοιάζει μὲ πανηγύρι ἐπιλογῆς τῶν κατάλληλων γιὰ ἄρματα πουλαριῶν.

17. Τὸ ἐπεισόδιο τῆς Τελφούσης καὶ τῆς τιμωρίας της εἶναι μιὰ ἀκόμα περίπτωση καθυπόταξης θεοῦ ἢ δαίμονα ἀπὸ τὸν Ἀπόλλωνα. Ἡ Τελφοῦσα εἶναι προφανῶς μιὰ τοπικὴ θεὰ ἢ νύμφη τῶν νερῶν πού ἀναβλύζουν ἀπὸ τὰ ἔγκατα τῆς γῆς, τῆς ἴδιας τάξης δηλαδὴ μὲ τίς παλιὲς χθόνιες θεότητες πού κυριαρχοῦσαν πρὶν τὸν Ἀπόλλωνα στοὺς Δελφούς (Γαῖα καὶ Ποτι-δάων, σύζυγός της, ὁ κυρίαρχος τῶν σπλάχνων της κοσμοσείστης Ποσειδῶν). Ἡ Τελφοῦσα εἶναι πού στέλνει τὸν Ἀπόλλωνα νὰ καταλάβει τοὺς Δελφούς. Στὴν Τελφοῦσα ἢ Τελφούσα κατὰ τὴν παράδοση πέθανε καὶ θάφτηκε ὁ μάντης Τειρεσίης.

18. Οἱ Φλεγῦαι κατοικοῦσαν τὴν Φλεγυαντίδα χώρα, πού πήρε τ' ὄνομα ἀπὸ τὸν ἐπίφοβο βασιλιά τους Φλεγῦα, ἐνῶ παλιότερα λεγόταν Ἀνδρηίς.

Ἄλλο ἐρεθιστὴς ἦταν γιουὸς τοῦ Ἄρη, ἀδερφός ἢ πατέρας τοῦ τολμηροῦ Ἰξίωνα, βασιλιά τῶν Λαπιθῶν καὶ πατέρας τῆς Κορωνίδας (πού γέννησε τὸν Ἀσκληπιὸ σμίγοντας μὲ τὸν Ἀπόλλωνα). Μάζεψε κοντὰ του τοὺς πιὸ πολεμοχαρεῖς κι ἀντρωμένους ἄντρες ἀπ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα πού γίναν φόβος καὶ τρόμος τῶν γύρω τόπων μὲ τίς ἐκστρατείες, τίς διαρπαγές καὶ τίς λεηλασίες τους. Οἱ Φλεγῦαι στὸν ἕμνο Εἰς Ἀπόλλωνα κατοικοῦσαν δίπλα στὴν Κηφισίδα λίμνη (Κωπαῖδα) στὴ Βοιωτία, ἄλλοι ὅμως τοὺς ἀναφέρουν στὴ Φωκίδα, στὴν Δαυλίδα, στὴν Βοϊβιάδα λίμνη (Κάρλα), στὴν πόλη τῶν Γυρτῶν στὰ Τέμπη, στὴ Θεσσαλία. Ἀπειλῆσαν καὶ τὴν Θήβα, πού κατέλαβαν τελικὰ μὲ ἀρχηγὸ τὸν Εὐρύμαχο καὶ τὴν κατέστρεψαν. Ἡ πόλη ἐρήμωσε ὥσπου ξαναχτίστηκε ἀπὸ τὸν Κάδμο.

Ἄλλο ἐρεθιστὴς κι οἱ ἄντρες του ἐξεστράτευσαν κατὰ τῶν Δελφῶν ὅπου σκότωσαν τὸν μάντη-ποιητὴ Φιλάμμονα κι ἔβαλαν φωτιά στό ναὸ τοῦ Ἀπόλλωνα. Ὁ θεὸς μετὰ ἀπ' αὐτὸ τοὺς ἀποδεκάτισε μὲ κεραυνούς καὶ σεισμό καὶ τοὺς ἀποτέλειωσε μὲ ἐπιδημία. Ὁ Φλεγῦας πέθανε κάτω ἀπ' τὰ βέλη του. Ἐλάχιστοι διασώθηκαν στὴ φωκικὴ πολίχνη Πανοπεύς. Ἄλλο ἐρεθιστὴς ὀνομάζει μὲ δέος καὶ ἀπέχθεια τὸν ἄγριο καὶ ληστρικό αὐτὸ λαὸ ἕβριστες πού δὲν παραδέχονται τὸ Δία καὶ ζοῦν κατὰ χάμα'' κι ὁ Ἀπόλλων φεύγει μακρὰ τους ὀργισμένος. Ἡ σχέση τῶν πολεμικῶν λαῶν τῆς περιοχῆς, Φλεγῦαι καὶ Λαπίθες, μὲ τὸν Ἀπόλλωνα καὶ τὸ μαντεῖο εἶναι ἀμφίσημη. Ἐχθρότητα καὶ ἀντίθεση (εἶναι ἀλαζόνες πού ἀψηφοῦν ἐντελῶς τοὺς ὀλύμπιους θεοὺς, ἐκστρατεύουν κατὰ τοῦ μαντείου καὶ τιμωροῦνται, στὰ μέρη τους θά σκοτώσει ὁ Ἀπόλλων τὸν Τιτυὸ πού ρίχτηκε στὴ μάνα του Λητώ, ὁ λαπίθης Ἰξίων θά ριχτεῖ στὴν Ἥρα καὶ θά τιμωρηθεῖ ἀπ' τὸ Δία) ἀλλὰ καὶ συγγένεια (ὁ θεὸς ἐνώνεται μὲ τὴν Κορωνίδα κι ἀποκτᾶ τὸν Ἀσκληπιό, ὁ γενάρχης τῶν Λαπιθῶν βασιλιάς Λαπίθης εἶναι γιουὸς τοῦ Ἀπόλλωνα, τ' ὄνομα τῆς μάνας τοῦ Φλεγῦα Χρῦσης καθὼς πιθανὰ καὶ τὸ δικό του, τοὺς συνδέουν μὲ τὴν λατρεία τοῦ θεοῦ).

19. Ὁ πέτρινος ναὸς πού χτίσαν οἱ δυὸ διάσημοι τεχνῖτες καὶ κλέφτες, κατασκευαστὲς ἀνακτόρων καὶ ἱερῶν, Τροφώνιος καὶ Ἀγαμήδης εἶναι κατὰ τὴν παράδοση ὁ τέταρτος στὴ σειρά ναὸς τοῦ Ἀπόλλωνα. Ὁ πρῶτος ἦταν ἀπὸ κλαριά δάφνης τῶν Τεμπῶν, ὁ δεῦτερος ἀπὸ κερὶ καὶ φτερά πουλιῶν κατασκευάστηκε ἀπὸ μέλισσες, ὁ τρίτος ἀπὸ χαλκὸ. Βρέθηκαν

στους Δελφούς τά λείψανα τοῦ παλιότερου πέτρινου (ἀπό πωρόλιθο) ναοῦ τοῦ 7ου π.χ. αἰῶνα. Τούς δυο γιουούς τοῦ βασιλιά τοῦ σπουδαίου λαοῦ τῶν Μινύων Ἐργίνου ἀντάμειψε ὁ Ἀπόλλων χαρίζοντάς τους τό μεγαλύτερο ὅπως λέγεται δῶρο: πέθαναν ἀνέμελοι κι εὐτυχισμένοι στόν ὕπνο τους μετά ἀπό μιά βδομάδα καλοπέρασης. Στόν Τροφώνιο ὁ θεός ἔδωσε μαντικές ἰκανότητες ἐξ οὗ καί τό περίφημο μαντεῖο στή Λειβαδιά.

20. Ἡ Δράκαινα πού κυριαρχοῦσε στους Δελφούς ἀνήκει στόν κύκλο τῶν χθονίων θεοτήτων. Ἐδῶ ὑπῆρχε ἀνέκαθεν μαντεῖο τῆς Γαίας (πρώτη μυθική μάντισσα ἢ Δαφνίς) καί τοῦ Ποσειδῶνα (μέ μάντη τόν Πύρκωνα). Ἀπ' αὐτούς τό μαντεῖο περνᾶ στή Θέμιδα κι ἀπό κεῖ στόν Ἀπόλλωνα. Σέ ἀντάλλαγμα ὁ θεός ἔδωσε στόν Ποσειδῶνα τήν Καλαύρεια (Πόρο). Πάντως ἡ λατρεία τοῦ Ποσειδῶνα καί τῆς Γαίας ἐξακολούθησε στό ἀπολλώνιο ἱερό. Ἀπήχηση τοῦ παραγκωνισμοῦ τῶν χθονίων θεοτήτων εἶναι ὁ φόνος τοῦ θηλυκοῦ φιδιοῦ τῆς γῆς, τῆς Δράκαινας.

21. Τό ἐπεισόδιο τοῦ Τυφάωνα (στ. 305-355) φαίνεται σάν μιά σχεδόν ἐκτός θέματος παρέκβαση πού χαλᾶ την οἰκονομία τῆς ἀφήγησης ἢ πού μπορεῖ νά ἔναι ἔνθετο τμήμα ἀπό ἄλλον ποιητικό κύκλο.

Στήν ἠσιόδεια ἐκδοχή ὁ Τυφάων εἶναι γιός τῆς Γαίας καί τοῦ Ταρτάρου, ψηλότερος ἀπ' τά βουνά, τ' ἀνοιχτά του χέρια ἀγγίζουσι τήν ἀνατολή καί τή δύση, τό πιό δυνατό τέκνο πού γέννησε ποτέ ἡ Γῆ. Εἶναι πολέμιος τοῦ Δία καί μεγάλη ἀπειλή γιά τόν Ὀλυμπο. Στήν τελική μάχη ὁ Δίας τόν νικᾶ καί τόν γκρεμίζει γιά πάντα στόν Τάρταρο.

Σ' ἄλλη παραλλαγή ὁ Τυφάων ἀκίνητοποιεῖ γιά κάποιον διάστημα τό Δία καί παραδίδει τόν φυλακισμένο του στή φύλαξη τῆς Δράκαινας Δελφύνης.

22. Ἡ περιγραφή δίνει ἴσως τό ὑπόβαθρο τῆς σύνθεσης τοῦ Πυθικοῦ Νόμου πού ἀναπτύχθηκε στους μουσικούς διαγωνισμούς τῶν Δελφῶν. Ἔργο γιά φλογέρα, χωρίς λόγια, παριστοῦσε μέ τόν αὐλό τό φόνο τῆς Δράκαινας, τά σφυρίγματα καί τό ψυχομαχητό της, πού ὀνομαζόταν Σύρινξ.

23. Ἡ λατρεία τοῦ Πύθιου Ἀπόλλωνα εἶναι ἰδιαίτερα ἐπηρεασμένη ἀπό τίς κρητικές ἱεροπραγίες. Ὁ Παιάν, ἡ παιήων ἢ ἱηπαίων ὕμνος, ὅπου κυριαρχοῦσε ἡ φωνή “ Ἠ Παιάν”, φαίνεται πῶς ἦταν ἀρχικά ἡ ἱερή κραυγή-ἐπίκληση τῶν κρητῶν ἱερέων-θεραπευτῶν τῆς Κνωσοῦ μέ τήν ὁποία γιάτρευαν ἢ ἐξάγνιζαν, καί εἰσάγεται στήν Πυθῶ τόν 8ο π.χ. αἰῶνα. Ἡ ἀπολλώνια θρησκεία υἰοθετεῖ μιά σειρά ἀπό κρητικές ἱερουργίες καί σύμβολα:

— τούς καθαρμούς καί ἐξαγνισμούς, πού ἀνθοῦσαν στήν Κρήτη καί ἀπομάκρυναν ἀπό τό σῶμα καί τήν ψυχή, τό γένος ἢ τήν πόλη, τίς ἀνωμαλίες καί τά μιάσματα. Γνωστός γιά τούς καθαρμούς στά τέλη τοῦ 7ου π.χ. αἰῶνα ὁ Ἐπιμενίδης ἀπό τήν Κνωσό. Ὁ πολεμικός καί καταστροφικός Ἀπόλλων τῆς Ἰλιάδος, προστάτης τῶν Τρώων, μετατρέπεται σιγά σιγά σ' ἕναν Ἀλεξίκακο καί Σωτήρα θεό πού ἀπομακρύνει τά κακά καί ὑποκαθιστᾶ τόν ὀμηρικό γιατρό Παιήονα.

Ὁ ἴδιος ὁ θεός θά χρειαστεῖ νά καθαρθεῖ γιά τό φόνο τῆς Δράκαινας ἀπό ἄντρες κρητες ὅπως εἶπε ἡ μάντισσα Φημονόη (Παυσανίας). Στό ἀρχαιότερο ἀγώνισμα τῶν δελφικῶν ἑορτῶν γιά τό ὁποῖο ἔβαζαν ἔπαθλο, τόν Ὑμνο στόν Ἀπόλλωνα, πρῶτος νικητής ἀνεδείχθη λένε ὁ κρητικός Χρυσόθεμις τοῦ ὁποίου ὁ πατέρας Καρμάνωρ εἶναι αὐτός πού καθάρισε τόν Ἀπόλλωνα.

— τή χρήση τοῦ ἱεροῦ τρίποδα πού εἶναι τρέχουσα στίς κρητικές μαγικές κι ὀργιαστικές ἱεροπραγίες.

— τή λατρεία τοῦ θεοῦ-Δελφινιοῦ, ἔντονη στήν Κρήτη. Ὁ Ἀπόλλων γίνεται πιά θεός Δέλφειος ἢ Δελφίνιος, προστάτης τῶν ναυτικῶν, καί τά ὀνόματα Δελφοί, Δελφύν ἢ Δελφύνα (ὅπως ἀποκαλεῖ ὁ Καλλίμαχος τή Δράκαινα) πρέπει νά σχετίζονται μέ τήν κρητική αὐτή λατρεία ἄν καί ὑπάρχουν κι ἄλλες ἐτυμολογικές ἐκδοχές.

24. Τό δρομολόγιο τοῦ ἐμπορικοῦ αὐτοῦ καραβιοῦ ἀκολουθεῖ τή συνηθισμένη παραθαλάσσια διαδρομή ἀπό τήν Κρήτη στή δυτική Ἑλλάδα, μέ ἢ χωρίς σταθμό στά Κύθηρα:

Μαλέας-Ταίναρο (Λακωνία), Πύλος, Ἡλεία, Κορινθιακός κόλπος, Κρίσα. Στόν ὕμνο ἡ σειρά τῶν τόπων εἶναι κάπως συγκεχυμένη, πάντως γενικά ἀκολουθεῖται ἡ σωστή γραμμὴ πλεύσης.

25. Ἀπ' τὸ λιμάνι ὁ Ἀπόλλων ξαναπαίρνοντας τὴ θεϊκὴ του μορφὴ ἔρχεται στό ναό μέσα σ' ὄλο τὸ μεγαλεῖο του ἐπιδεικνύοντας τὴν ἐπίφοβη ἀκτινοβολία του: ἀστὴρ, σπινθαρίδες, σέλας, φλόξ, ῥιπή. Ἀπὸ κεῖ ξαναπετάγεται στό λιμάνι καὶ περιγράφονται οἱ ναυτικές ἐργασίες γιὰ τὸ δέσιμο καὶ τὸ τράβηγμα τοῦ πλοίου στὴ στεριά.

26. Μετὰ τὴν ἀναίμακτη θυσία (ἀλεύρι καὶ σπονδές), σέ τελετουργικὴ πομπὴ καθ-ιέρωσης τοῦ ναοῦ, πού ὀδηγεῖ σάν κορυφαῖος ὁ ἴδιος ὁ Ἀπόλλων κιθαρίζων, οἱ κρητες τραγουδοῦν τὸν ἠπαῖονα ὕμνο ἐνῶ συνάμα χορεύουν. Δίνεται ἔμφαση στίς κρητικές πρακτικές κάθαρσης καὶ ἀποτροπῆς μέσα ἀπὸ τὴν μαγικὴ κραυγὴ καὶ τὸν ἱερό ὕμνο.

27. Στό ἐξῆς οἱ διορισμένοι κρητες φύλακες θά πρέπει νὰ διαχειρίζονται τὸ λατρευτικὸ κέντρο σύμφωνα μέ τίς ἐντολές τοῦ θεοῦ. Ἡ ἀπειλή πού διατυπώνεται γιὰ τὴν περίπτωση τῆς μὴ συμμόρφωσής τους εἶναι ἴσως ἡ ἐκ τῶν ὑστέρων ἐξήγηση τοῦ γεγονότος πὼς ὅταν γράφτηκε ὁ ὕμνος δὲν ὑπῆρχαν πιά κρητες ἱερεῖς στοὺς Δελφούς, ἐκτός ἐάν ὑπονοεῖται ἐδῶ κάποιον ἄγνωστο σέ μᾶς περιστατικὸ τῆς μετεξέλιξης τοῦ δελφικοῦ ἱερατείου.

28. Ὁ ποιητὴς ὑπενθυμίζει τὴν παρουσία του, ἀποχαιρετῶντας μέ μιὰ συνηθισμένη φόρμουλα κλεισίματος τῶν ὕμνων.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

Ὁ “ὀμηρικός” λεγόμενος ὕμνος Εἰς Ἀπόλλωνα πρέπει νὰ ἴναι δημιούργημα τῶν ἀρχῶν τοῦ 7ου π.χ. αἰῶνα, μεταγενέστερο δηλαδή τῆς ἐποχῆς τοῦ Ὀμήρου, παρ' ὄλο πού ὁ Θουκυδίδης θεωρεῖ πὼς ὁ τυφλὸς χιώτης ποιητὴς πού αὐτοπαρουσιάζεται στό ἔργο εἶναι ὁ Ὀμηρος. Ἡ παράδοση θέλει τὸν Ὀμηρο νὰ ἀπαγγέλλει ὁ ἴδιος τὸ ἔργο του στό πανηγύρι τῆς Δήλου, πάνω στόν κεράτινο βωμό. Ἄρρεσε τόσο πολὺ πού τὸ ἔγραψαν σέ γυψωμένη πινακίδα (λεῦκωμα) καὶ τὴν κρέμασαν στό ναὸ τῆς Ἀρτέμιδας ἀφοῦ τὸν κάνανε δήλιο πολίτη. Ἄλλες πάλι πηγές θεωροῦν πατέρα τοῦ ὕμνου τὸ χιώτη ραψωδὸ Κύναιθο καὶ πὼς αὐτὸς ὁ Κύναιθος τὸν τραγούδησε στίς Συρακοῦσες.

Οἱ ὕμνοι ἀποτελοῦνται ἀπὸ ἐξάμετρος στίχους καὶ ἀνήκουν στὴν ἐπικὴ ἢ ἀφηγηματικὴ ποίηση, εἶναι δηλαδή ἔργα γιὰ ἀπαγγελία, μέ ὑποτυπώδη μόνο μουσικὴ ὑπόκρουση ἐγχόρδου ὄργανου (σέ ἀντίθεση μέ τὴ μελικὴ ποίηση πού στηρίζεται στὴ μουσικὴ).

Φαίνεται πὼς τὸ εἶδος αὐτὸ τῶν ὕμνων πρωτοεμφανίστηκε καὶ ἤκμασε ιδιαίτερα στὰ προσκυνήματα - πανηγύρια πού γίνονταν στὴ Δήλο πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνα κι ὅπου συνέρρεαν ποιητὲς γιὰ νὰ πάρουν μέρος στοὺς ποιητικούς διαγωνισμούς.

Πρῶτος διδάξας ἀναφέρεται ὁ Ὠλὴν ἀπὸ τὴ Λυκία, ὅπως λένε ὁ Ἡρόδοτος κι ὁ Πausanias, καὶ νεώτερός του, ἀρχαιότερος πάντως τοῦ Ὀμήρου, ὁ Πάμφος.

Στοὺς Δελφούς ἡ θεωρούμενη σάν πρώτη προφήτισσα τοῦ θεοῦ Φημονόη ἐψαλλε ὅπως λέγεται σέ ἐξάμετρα. Ἡ ντόπια Βοιωτὴ πάλι, πού συνέθεσε ὕμνο, εἶπε πὼς τὸ μαντεῖο ἴδρυσαν ὁ Ὠλὴν καὶ ἄλλοι πού ἦρθαν ἀπὸ τὴ χώρα τῶν Ὑπερβορείων καὶ πὼς ὁ Ὠλὴν εἶναι πού

προφήτευσε πρώτος κι έψαλλε σέ έξάμετρα. Είμαι καί ό μόνος άντρας γιά τόν όποιο διατηρείται ή μνήμη προφήτου.

Έχουμε διάφορα είδη ύμνων:

οί Νόμοι πού είναι ό αρχαιότερος θρησκευτικός ύμνος, οί Παιάνες, κρητικής καταγωγής ύμνοι, νικητήριοι ή άποτρεπτικοί τής όργής του θεού ή άλλων κακών, καί τά Έποχρήματα, κρητικής μάλλον καταγωγής κι αυτά, πού συνδυάζονται μέ μιμητικούς χορούς πού έχουν συνήθως σάν θέμα τήν ιστορία τής Λητούς καί τή γέννηση του Έπόλλωνα.

Αμφιβολίες ύπάρχουν γιά τό άν ό ύμνος ΕΙΣ ΑΠΟΛΛΩΝΑ μέ τούς 546 στίχους του είναι έναιο έργο ή άν πρόκειται γιά συρραφή δύο διαφορετικών ύμνων.

Φαίνεται πώς πρόκειται μάλλον γιά ξεχωριστά έργα: τόν ύμνο πρός τόν ΔΗΛΙΟ ΑΠΟΛΛΩΝΑ του Αίγαίου καί των Ίώνων, από τήν αρχή μέχρι τό στίχο 181, πού θεωρείται καί αρχαιότερος κατά ένα αιώνα, καί τόν ύμνο στον ΠΥΘΙΟ ΑΠΟΛΛΩΝΑ τής ήπειρωτικής Ελλάδας καί των Δελφών, από τό στίχο 182 μέχρι τέλους.

Οί διαφορές ύφους ανάμεσα στά έργα είναι έμφανείς.

Τό πρώτο υπερέχει σέ ποιητική δύναμη, τέχνη καί οικονομία.

Δοξολογεί τή σίγουρη καί ειρηνική κυριαρχία ενός κατεστημένου άνακτα - θεού καί περιγράφει τά μεγάλα πανηγύρια του ιωνικού λαού στην έδρα του Έπόλλωνα στη Δήλο. Είναι έντονα θρησκευτικός, εκθέτει τίς βάσεις καί τίς εκδηλώσεις μιās πανάρχαιης θρησκείας μέ κέντρο τό ιερό νησί. Φαίνεται σάν έργο ίωνα ποιητή κι αυτά πού γνωρίζει καί τόν ενδιαφέρουν σχετίζονται μέ τόν ιωνικό κόσμο καί τά κέντρα του, τά νησιά καί τά παρατηρητήρια γύρω από τό Αίγαίο.

Έντίθετα ό ύμνος στον Πύθιο Έπόλλωνα, χαμηλότερης σίγουρα ποιητικής τέχνης έργο, διακρίνεται γιά τήν έντονη δράση του. Περιγράφει έναν Έπόλλωνα σέ έκστρατεία, καμιά φορά άδέξιο καί ανασφαλή, πού ύποτάσσει στό διάβα του θεούς, δαίμονες καί ιερά, επιβάλλει μέ τή βία τήν πρωτοκαθεδρία του καί κάνει τεχνικά έργα καί θαυμαστά κατορθώματα. Έφου θεμελιώσει τήν έδρα τής κυριαρχίας του στην Κρίσα, ύποκαθιστώντας τήν έξουσία του θηλυκού φιδιού τής Γής, ό θριαμβευτής άναξ θά τήν επανδρώσει μέ προσωπικό πού θά φέρει από τό νησί των ιερών τελετών καί των μάγων-ιερέων καί θεραπευτών, τήν Κρήτη. Ό δημιουργός του ύμνου στον Πύθιο Έπόλλωνα πρέπει νά ναι βοιωτός ή φωκιδεύς. Γνωρίζει τοπικά έθιμα καί ανθρώπους, τήν παλιότερη ιστορία τόπων καί φυλών τής ήπειρωτικής Ελλάδας.

Έν θεωρήσουμε πώς ό ύμνος στό Δήλιο Έπόλλωνα είναι ανεξάρτητο καί αρχαιότερο έργο από τόν ύμνο στον Πύθιο Έπόλλωνα, έχουμε τό εξής πρόβλημα: κλείνοντας ό ποιητής άπαριθμεί τούς σπουδαίους στην έποχή του τόπους του Έπόλλωνα, τή Λυκία καί τή Μαιονία, τή Μίλητο καί τή Δήλο. Ούτε λέξη γιά τήν Πυθώ (Δελφούς). Σημαίνει μήπως αυτό, πώς τόν 7ο π.χ. αιώνα πού λέμε πώς γράφτηκε τό έργο, οί Δελφοί ήσαν ένα άσήμαντο άκόμα κέντρο λατρείας του θεού;

Είναι παραδεκτό πώς από τόν 8ο ήδη αιώνα οί Δελφοί ήσαν ένα μεγάλο καί πλούσιο ιερό καί ό Όμηρος τό εκθειάζει (Ίλιάς Ι,403). Έή χρονολόγηση είναι λοιπόν λαθεμένη ή κάποιοι στίχοι πού θ' άνέφεραν τούς Δελφούς-Πυθώ χάθηκαν στη συρραφή, γιά λόγους ποιητικής οικονομίας ως πρός τή συνέχεια. Τό όνομα Δελφοί πάντως δέν αναφέρεται στον ύμνο στον Πύθιο Έπόλλωνα, όπου όνομάζεται μόνο ή Κρίσα καί ή Πυθώ.

Οί χάρτες πού παρεχώρησε εὐγενῶς ἡ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΑΘΗΝΩΝ προέρχονται ἀπὸ τὴν
“ Ἑλληνικὴ Μυθολογία ” τ. 2ος.

ΠΙΝΑΚΑΣ

1. Ὄνόματα καὶ ἐπίθετα **θεῶν καὶ δαιμόνων** πού ἀναφέρονται στὸν ὕμνο:

ΑΠΟΛΛΩΝ, Φοῖβος, Ἰηπαίων, Ἑκατος, Ἑκατηβόλος, Ἐκηβόλος, Ἑκατηβελέτας,
Ἑκάεργος, (ἀπὸ τὸ ἑκάς = μακρὰν), Τοξοφόρος, Χρυσάωρ, Ἀκερσεκόμης, Καρτερός, Ἄναξ,
Εὐνμνος, Πύθειος, Δελφίνιος, Τελφούσιος.
ΛΗΤΩ, Πότνια, Κυδίστη, Μάκαιρ, Ἐρικυδῆς, Καλλιπλόκαμος, Ἡύκομος, Χρυσοπλόκαμος.
ΖΕΥΣ, Τερπικέρανος, Κρονίδης, Νεφεληγερέτα, Σχέτλιος, Ποικιλομήτα, Μητίετα, Μητιόεις.
ΑΡΤΕΜΙΣ, Ἰοχέαιρα.
ΗΡΑ, Λευκώλενος, Πότνια, Βοῶπις.
ΑΘΗΝΑ, Ἐρικυδῆς, Γλαυκῶπις.
ΑΡΓΕΪΦΟΝΤΗΣ (ΕΡΜΗΣ), Εὐύσκοπος.
ΑΜΦΙΤΡΙΤΗ, Ἀγαστονος.
ΘΕΜΙΣ, Ἰχναία
ΕΙΛΕΙΘΥΙΑ, Μογοστόκος.
ΙΡΙΣ, Ποδῆνεμος, Ὠκέα.
ΩΡΕΣ, Εὐφρονες.
ΧΑΡΙΤΕΣ, Εὐπλόκαμοι.
ΘΕΤΙΣ, Ἀργυρόπεζα.
ΗΕΛΙΟΣ, Ἄναξ.
ΥΠΕΡΙΩΝ, Ἀλέκτωρ.

ΤΥΦΑΩΝ ἢ ΤΥΦΩΕΥΣ, Ἄργαλέος.

ΤΙΤΗΝΕΣ, Θεοί.

ΧΙΜΑΙΡΑ, Δυσώνυμος.

ΔΙΩΝΗ, ΡΕΑ, ΣΤΥΞ, ΚΟΙΟΣ, ΑΡΜΟΝΙΑ, ΗΒΗ, ΑΡΗΣ, ΑΦΡΟΔΙΤΗ, ΠΟΣΕΙΔΩΝ (Ποσιδήϊον ἄλλος), ΖΕΦΥΡΟΣ, ΔΡΑΚΑΙΝΑ, ΝΗΡΕΥΣ, ΗΦΑΙΣΤΟΣ, ΓΑΙΑ.

2. Ποταμοί - πηγές:

ΙΝΩΠΟΣ, ΚΗΦΙΣΟΣ, ΤΕΛΦΟΥΣΑ, ΑΛΦΕΙΟΣ

3. Ἄνθρωποι:

ΑΙΟΛΙΩΝ, ΜΕΡΟΠΕΣ, ΑΖΑΝΤΙΣ, ΙΣΧΥΣ, ΕΛΑΤΟΣ, ΦΟΡΒΑΣ, ΤΡΙΟΠΑΣ, ΕΡΕΥΘΕΥΣ, ΛΕΥΚΙΠΠΟΣ, ΤΡΟΦΩΝΙΟΣ, ΑΓΑΜΗΔΗΣ, ΕΡΓΙΝΟΣ, ΕΠΕΙΟΙ

4. Τόποι:

ΚΥΝΘΟΣ, ΚΡΗΤΗ, ΑΘΗΝΑΙ, ΑΙΓΙΝΑ, ΕΥΒΟΙΑ, ΑΙΓΕΣ, (Π)ΕΙΡΕΣΙΕΣ, ΠΕΠΑΡΗΘΟΣ, ΑΘΩΣ ΘΡΑΚΙΚΟΣ, ΠΗΛΙΟΝ, ΣΑΜΟΘΡΑΚΗ, ΙΔΗ, ΣΚΥΡΟΣ, ΦΩΚΑΙΑ, ΑΥΤΟΚΑΝΗ, ΙΜΒΡΟΣ, ΛΗΜΝΟΣ, ΛΕΣΒΟΣ, ΧΙΟΣ, ΜΙΜΑΣ, ΚΩΡΥΚΟΣ, ΚΛΑΡΟΣ, ΑΙΣΑΓΕΗ, ΣΑΜΟΣ, ΜΥΚΑΛΗ, ΜΙΛΗΤΟΣ, ΚΩΣ, ΚΝΙΔΟΣ, ΚΑΡΠΑΘΟΣ, ΝΑΞΟΣ, ΠΑΡΟΣ, ΡΗΝΑΙΑ, ΔΗΛΟΣ, ΛΥΚΙΑ, ΜΑΙΟΝΙΑ, ΠΥΘΩ, ΟΛΥΜΠΟΣ, ΠΙΕΡΙΑ, ΛΕΚΤΟΣ, ΑΙΝΙΑΝΕΣ, ΠΕΡΡΑΙΒΩΝ ΧΩΡΑ, ΙΩΛΚΟΣ, ΚΗΝΑΙΟΝ, ΛΗΛΑΝΤΟΝ, ΕΥΡΙΠΟΣ, ΜΥΚΑΛΗΣΣΟΣ, ΤΕΥΜΗΣΣΟΣ, ΘΗΒΗ, ΟΓΧΗΣΤΟΣ, ΛΙΛΑΙΑ, ΩΚΑΛΗ, ΑΛΙΑΡΤΟΣ, ΦΛΕΓΥΩΝ ΠΟΛΙΣ, ΚΗΦΙΣΙΣ ΛΙΜΝΗ, ΚΡΙΣΑ, ΠΑΡΝΗΣΟΣ, ΚΝΩΣΟΣ ΜΙΝΩΙΣ, ΜΑΛΕΙΑΣ, ΛΑΚΩΝΙΣ ΓΗ, ΤΑΙΝΑΡΟΝ, ΘΡΥΟΝ, ΑΙΠΥ, ΠΥΛΟΣ, ΚΡΟΥΝΟΙ, ΧΑΛΚΙΣ, ΔΥΜΗ, ΗΛΙΣ, ΦΕΡΑΙ, ΙΘΑΚΗ, ΔΟΥΛΙΧΙΟΝ, ΣΑΜΗ, ΖΑΚΥΝΘΟΣ.